

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
"Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτικές"
Κατεύθυνση "Διαχείριση Πολιτικών- Διεθνής Πολιτική"

"Η Αποτελεσματικότητα του Διεθνούς Ποινικού
Δικαστηρίου"

ΓΑΛΑΤΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Κόρινθος, Ιανουάριος 2016

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Relations
Department of Political Studies and International Relations

Master Program in

“International Relations and Policies”
"Management policies- International Politic"

"The Effectiveness of the International Criminal Court"

GALATAS NIKOLAOS

Corinth, January 2016

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Τσιλιώτη Χαράλαμπο για την καθοδήγηση και την ορθή τοποθέτηση της αρχικής προσέγγισης μου ως προς την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας μου.

Επιπρόσθετα θα ήθελα να ευχαριστήσω την σύντροφο της ζωής μου για την αμέριστη και διαρκή της υποστήριξη στις μέχρι τώρα επιλογές μου και την καταλυτική θέση της για την συμμετοχή μου στο εν λόγω πρόγραμμα σπουδών, με επιστέγασμα την παρούσα διπλωματική εργασία.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Έχοντας ως παρακαταθήκη την εμπειρία των ad hoc δικαστηρίων και γνωρίζοντας πλέον τις αδυναμίες μιας αποτελεσματικής διεθνής ποινικής δικαιοσύνης, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο κλήθηκε να λειτουργήσει με μοναδικό κριτήριο την επιβολή του νόμου, παραμένοντας ανεπηρέαστο από πολιτικές που θα αμφισβητούσαν την ουδετερότητα του.

Στις πρώτες "καταστάσεις" ενασχόλησης του, στην Ουγκάντα και στο Νταρφούρ, έγινε εμφανής η αδυναμία του να επιβληθεί και να πετύχει το επιθυμητό αποτέλεσμα της σύλληψης και της παράδοσης των υπόπτων. Δρώντας σε ένα περιβάλλον συνεχιζόμενων ένοπλων συγκρούσεων, θεώρησε την άμεση απονομή δικαιοσύνης ως απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη της ειρήνης και αναζήτησε την κρατική συνεργασία για την επίτευξη των στόχων του. Με αυτές τις επιλογές αποτέλεσε αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης από τις αντιμαχόμενες πλευρές και οδηγήθηκε σε μία δράση καθολικά μεροληπτική, σε αντίθεση με τις ιδρυτικές διακηρύξεις των εκπροσώπων του, που είχε ως αποτέλεσμα την περαιτέρω όξυνση της βίας και τον χαρακτηρισμό της ενασχόλησης του στις συγκεκριμένες περιπτώσεις ως ανεπιτυχή.

Η παρούσα μελέτη σχετικά με τη δράση του Δικαστηρίου σε αυτές τις δύο "καταστάσεις" δεν έχει ως στόχο την καταγγελία του ως έναν αναποτελεσματικό οργανισμό που δρα σε ένα πολιτικό περιβάλλον. Αντιθέτως, υπογραμμίζει την ανάγκη να αναγνωριστεί η πολιτική διάσταση των συνθηκών στις οποίες λειτουργεί προκειμένου οι μελλοντικές ενέργειες του να έχουν ως αποτέλεσμα την όσο μεγαλύτερη επιτυχία του στόχου του που δεν είναι άλλος από την σύλληψη και τιμωρία των εγκληματιών.

Λέξεις κλειδιά: Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, αποτελεσματικότητα, Ουγκάντα, Νταρφούρ, νόμος, πολιτική, προκατάληψη, ειρήνη

ABSTRACT

With the legacy of the experience of the ad hoc Courts and knowing the weaknesses of an effective international criminal justice system, the International Criminal Court was asked to work exclusively based on law enforcement, remaining unaffected by policies that would dispute its neutrality.

In the first “situations” of the engagement in Uganda and Darfur, the inability of its weakness became apparent, as it does not delivered the desired result which was supposed to be the arrest and surrender of the suspects. The International Criminal Court acted in a continuing environment of armed conflicts and considered the direct administration of justice as the only condition for achieving peace, while it tried to gain government cooperation in order to achieve it's objectives. Under these options each warring side was politically manipulate the Court and finally led to an action universally biased, in controversy to the founding declaration of its representatives. The last one resulted to the further strengthening of violence and to the final designation of its acts in those specific “situations” as unsuccessful.

This current study does not aim to complaint the International Criminal Court as an ineffective organization that operates in a political environment. On the contrary, it emphasizes the need that political dimension of the circumstances that it operates has to be recognized. So its future actions to perform a successful result of its objective which led to arrest and punish criminals.

Key words: International Criminal Court, effectiveness, Uganda, Darfur, law, politicis, prejustice, peace.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ABSTRACT	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	8
1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	10
2. ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ	12
2.1. Το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	12
2.2. Βασικές αρχές του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου	13
2.2.1. Αρχή της ανεξαρτησίας.....	13
2.2.2. Αρχή της μονιμότητας.....	13
2.2.3. Αρχή της ειδικότητας της δικαιοδοσίας.....	14
2.2.4. Αρχή της συμπληρωματικότητας.....	14
2.2.5. Αρχή της ατομικής ευθύνης.....	14
3. ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ	15
3.1. Εγκλήματα υπό την δικαιοδοσία του.....	15
3.1.1. Γενοκτονία	16
3.1.2. Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.....	16
3.1.3. Εγκλήματα πολέμου.....	16
3.1.4. Επίθεση	17
3.2. Χρονική δικαιοδοσία	17
3.3. Εδαφική δικαιοδοσία	18
3.4. Επί προσώπων δικαιοδοσία	18
3.5. Παραδεκτό	20
4. ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ	22
4.1. Το Προεδρείο.....	22
4.2. Οι Βαθμίδες του Δικαστηρίου	22
4.3. Το Γραφείο του Εισαγγελέα	23
4.4. Η Γραμματεία	23
5. ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ.....	25
5.1. Έναρξη άσκησης δικαιοδοσίας.....	25
5.2. Ανάκριση, δίωξη, δίκη και ένδικα μέσα.....	26

6. ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΣΗΜΕΡΑ.....	28
6.1. Μέλη	28
6.2. Καταστάσεις	29
7. Η "ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ" ΤΗΣ ΟΥΓΚΑΝΤΑ	31
7.1. Ιστορική Αναδρομή	31
7.2. Η ενασχόληση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου	32
7.3. Στοιχεία που υποστηρίζουν την αποτυχία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	34
7.3.1. Η προκατάληψη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	34
7.3.2. Η υποτίμηση εκ μέρους του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου των προσπαθειών για λύση μέσω ειρηνευτικών διαδικασιών.....	36
7.3.3. Η συμμετοχή του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου οδήγησε σε περισσότερη βία και μετέβαλλε την ασφάλεια των ήδη ευάλωτων ομάδων.....	38
8. Η "ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ" ΤΟΥ ΝΤΑΡΦΟΥΡ	40
8.1. Ιστορική αναδρομή	40
8.2. Η ενασχόληση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου	41
8.3. Στοιχεία που υποστηρίζουν την αποτυχία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου στο Νταρφούρ.....	44
8.3.1. Η έλλειψη συνεργασίας με την κυβέρνηση του Σουδάν.....	44
8.3.2. Η έλλειψη συνεργασίας με κράτη μέλη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.	47
8.3.3. Η ολιγωρία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	48
8.3.4. Η μεροληψία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	49
9. Η ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ ΓΙΑ "ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΣΗ" ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	51
9.1. Διαχωρισμός των εμπλεκόμενων πλευρών σε "εχθρούς" και "φίλους" του Δικαστηρίου	52
9.1.1. Δράση κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων	53
9.1.2. Κρατική συνεργασία	54
10. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	55
10.1. Ειρήνη και δικαιοσύνη.....	55
10.2. Ολότητα	56
10.3. Αποφυγή προκαταλήψεων.....	56
11.ΕΠΙΛΟΓΟΣ	58
11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	58

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

6.1. Συμβαλλόμενα Κράτη.....	28
------------------------------	----

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

6.1. Προκαταρκτικές Εξετάσεις σε εξέλιξη- Έρευνες σε εξέλιξη- Περαιωμένες Προκαταρκτικές Εξετάσεις-Μέλη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.....	30
--	----

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αφορμή για τη μελέτη και τη σύνταξη της παρούσας εργασίας σχετικά με την αποτελεσματικότητα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου αποτέλεσε η ενασχόληση του συγγραφέα κατά τη διάρκεια των μαθημάτων του μεταπτυχιακού προγράμματος με θέματα σχετικά τόσο με την διεθνή δικαιοσύνη και την αποστολή της να εντοπίζει, να συλλαμβάνει και να τιμωρεί του υπεύθυνους για εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων, όσο και με τη διεθνή κοινότητα γενικότερα και τις προσπάθειες της να επιλύει τις συγκρούσεις και να θέτει τις απαραίτητες βάσεις για την ανοικοδόμηση της ειρήνης.

Η πλούσια και εμπειριστατωμένη βιβλιογραφία σχετικά με τη διαδικασία κατάρτισης του Καταστατικού ίδρυσης του Δικαστηρίου οδήγησαν στην ανάγκη για μελέτη της ελάχιστης μέχρι σήμερα νομολογίας που το διέπει και της γενικότερης αποτελεσματικότητας του ως προς τιθέμενους αρχικούς του στόχους, με σκοπό την συνέχιση ή την πραγματοποίηση προτάσεων για αλλαγή του τρόπου δράσης του.

Ως τρόπος έρευνας για την κατανόηση και την ασφαλέστερη κριτική της δράσης του Δικαστηρίου κρίθηκε η μελέτη δύο εκ των "καταστάσεων" που βρίσκονται υπό την έρευνα του. Για την επιλογή των καταστάσεων η μελέτη βασίστηκε σε δύο κριτήρια. Το πρώτο κριτήριο ήταν το χρονικό διάστημα από την έναρξη της έρευνας του Δικαστηρίου για την επιλεγείσα υπόθεση να είναι όσο το δυνατόν μεγαλύτερο, προκειμένου να κριθεί η δράση του χωρίς περιθώρια αμφισβήτησης και το δεύτερο ήταν οι υπό μελέτη περιπτώσεις να έχουν διαφορετικό τρόπο έναρξης άσκησης της δικαιοδοσίας του. Με βάση λοιπόν αυτά τα δύο κριτήρια, επιλέχθηκε η "κατάσταση" της Ουγκάντα που ήταν η πρώτη περίπτωση παραπομπής στη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου από κράτος που είναι μέλος του Καταστατικού του και η "κατάσταση" του Νταρφούρ που ήταν η πρώτη περίπτωση παραπομπής από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

Πέρα όμως από την ανάπτυξη των δύο "καταστάσεων" και τον σχολιασμό της αποτελεσματικότητας του Δικαστηρίου, κρίθηκε αναγκαία για την καλύτερη κατανόηση εκ μέρους του αναγνώστη, να προηγηθεί μία γενική περιγραφή των κυριότερων άρθρων του Καταστατικού της ίδρυσης του. Ειδικότερα:

Στο πρώτο μέρος της εργασίας, από την ενότητα 1 μέχρι την ενότητα 5, γίνεται αρχικά μια επισκόπηση των λόγων που οδήγησαν στην ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και

στη συνέχεια παρουσιάζονται οι γενικές αρχές που το διέπουν, η νομική, χρονική, εδαφική και επί προσώπων δικαιοδοσία του, η δομή του καθώς και η όλη διαδικασία λειτουργίας του.

Στην ενότητα 6, που αποτελεί την πρώτη από τις τρεις του δεύτερου μέρους, γίνεται μια σύντομη αναφορά στα κράτη-μέλη του Δικαστηρίου και στις περιπτώσεις που βρίσκονται υπό έρευνα και ακολουθούν οι ενότητες 7 και 8 στις οποίες παρουσιάζονται οι "καταστάσεις" της Ουγκάντα και του Νταρφούρ αντίστοιχα. Πιο συγκεκριμένα, για την κάθε περίπτωση ξεχωριστά γίνεται μια σύντομη ιστορική περιγραφή, παρουσιάζονται οι λόγοι και ο τρόπος που επιλήφθηκε το Δικαστήριο και ακολουθεί μια ανάλυση των συνεπειών της δράσης του.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος, που αποτελείται από τις ενότητες 9,10 και 11, γίνεται μία παρουσίαση του κύριου λόγου της αδυναμίας επιβολής του Δικαστηρίου σε αυτές τις δύο "καταστάσεις" καθώς και των δύο σημαντικών παραγόντων που ενισχύουν αυτή τη διαπίστωση, ενώ προτείνονται και τρόποι βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του.

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Οι δίκες των Διεθνών Δικαστηρίων της Νυρεμβέργης και του Τόκιο που ακολούθησαν τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, αποτέλεσαν την πρώτη επιτυχημένη προσπάθεια δίωξης προσώπων και όχι κρατών, που ευθύνονται για την διάπραξη εγκλημάτων πολέμου, εγκλημάτων κατά της ειρήνης και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας¹ (Μαρούδα, 2001:44-46 και Δούση και Παπατόλιας, 2004:16). Παρά την σπουδαιότητά τους για την ανάπτυξη του διεθνούς ποινικού δικαίου, καθώς μέχρι τότε τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και τα εγκλήματα πολέμου αφορούσαν πρωτίστως ευθύνη κρατών παρά ατόμων, τα δύο αυτά δικαστήρια δέχθηκαν έντονη κριτική καθώς θεωρείται ότι απένειμαν το “δίκαιο του νικητή”² (Κιούπη, 2000: 871 και Δούση και Παπατόλιας, 2004:16).

Η κριτική αυτή έκανε φανερή την ανάγκη της ίδρυσης ενός μόνιμου διεθνούς ποινικού δικαστηρίου που θα καθιστούσε δυνατή τη δίωξη ατόμων κατηγορούμενων για εγκλήματα, τέτοιου μεγέθους και τέτοιας σκληρότητας, που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα και συνταράσσουν την διεθνή συνείδηση και οδήγησε την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1950 να αναθέσει στην Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου την σύνταξη του Καταστατικού του δικαστηρίου. Ο ψυχρός πόλεμος που ακολούθησε σταμάτησε οποιαδήποτε ιδέα ή και ακόμα ενέργεια για την υλοποίηση της παραπάνω "ανάγκης" με αποτέλεσμα να μην υπάρξει η παραμικρή πρόοδος στο θέμα αυτό για τουλάχιστον τέσσερις δεκαετίες (Δασκαλοπούλου, 2013:2).

Η λήξη του Ψυχρού Πολέμου, με την πτώση των ανατολικοευρωπαϊκών καθεστώτων και τη διάλυση της Ε.Σ.Σ.Δ, σε συνδυασμό με την ίδρυση των δύο ad hoc δικαστηρίων το 1993 και το 1994 για την δίωξη των ενόχων για τα εγκλήματα που διεπράχθησαν στην πρώην

¹ Το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση της απόδοσης ατομικής ποινικής ευθύνης σε όσους προέβαιναν σε σοβαρές παραβιάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, που τελικά απέτυχε, έγινε μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με τη συνθήκη των Βερσαλλιών (άρθρα 227,228,229).

² Η κριτική αφορούσε το γεγονός ότι συγκροτήθηκαν προκειμένου να τιμωρήσουν τους ηττημένους του Πολέμου αλλά και για τις ρυθμίσεις που περιέχονταν στα Καταστατικά της ίδρυσής τους σχετικά με την γενικόλογη και αόριστη περιγραφή των ποινικών υποστάσεων των τιμωρούμενων εγκλημάτων, τον δραστικό περιορισμό των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων και η έλλειψη επαρκών δικονομικών εγγυήσεων για τη δίκαιη διεξαγωγή της δίκης ενώπιον τους.

Γιουγκοσλαβία και τη Ρουάντα αντίστοιχα³, έθεσε και πάλι στο προσκήνιο της διεθνούς πολιτικής, την ιδέα της δημιουργίας ενός μόνιμου δικαστηρίου απονομής διεθνούς δικαιοσύνης. Ενός δικαστηρίου, το οποίο θα έθετε στο περιθώριο το πρόβλημα της επιλεκτικής εκδίκασης εγκλημάτων που διαπράττονται, θέτοντας τα σε ενιαία βάση.

Το 1994 η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών σύστησε Προπαρασκευαστική Επιτροπή⁴ προκειμένου να καταρτιστεί το σχέδιο του Καταστατικού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου που θα συγκέντρωνε την υποστήριξη όσο το δυνατό περισσότερων χωρών. Η διαδικασία αυτή της Επιτροπής με διαδοχικές Συνόδους της, διήρκεσε τέσσερα χρόνια και το καταστατικό υιοθετήθηκε την 17.08.1998 μετά από σκληρές διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της Διπλωματικής Διάσκεψης που συνήλθε στην Ρώμη υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών⁵ (Χορτάου, 1999:23-24).

Τελικά, το Καταστατικό τέθηκε σε ισχύ την 01.07.2002⁶ και προβλέπει ότι στην περίπτωση που διαπράττεται κάποιο από τα εγκλήματα που υπάγονται στην δικαιοδοσία του, με τον απαραίτητο όρο ότι συντρέχουν τόσο οι τυπικές (νομική βάση)⁷ όσο και οι ουσιαστικές (παραδεκτό)⁸ προϋποθέσεις, μπορεί να διωχθεί από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.

³ Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY) και το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για τη Ρουάντα (ICTR).

⁴ Αρχικά Επιτροπή ad hoc.

⁵ Από την 15.06.1998 έως την 17.07.1998.

⁶ Εξήντα (60) ημέρες μετά την κύρωσή του από εξήντα (60) Κράτη (Παπαθεοδώρου, 1998:1045).

⁷ Θα αναλυθούν στο κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης.

⁸ Θα αναλυθούν στο κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης.

2. ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

2.1. Το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Το Καταστατικό, όπως υιοθετήθηκε κατά τη διάρκεια της Διπλωματικής Διάσκεψης που συνήλθε στην Ρώμη υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, αποτελείται από δύο μέρη, το προοίμιο και το κύριο μέρος.

Στο προοίμιο αναφέρονται, οι αιτίες και οι στόχοι που αποτέλεσαν τη βάση της ίδρυσης του Δικαστηρίου από τα κράτη-μέλη του, ενώ στο κύριο μέρος του ρυθμίζονται τα σχετικά με την ίδρυση, τη δικαιοδοσία, τις γενικές αρχές και τη λειτουργία του θεσμού, καταναμημένα σε δεκατρία (13) κεφάλαια αποτελούμενα από εκατόν είκοσι οχτώ (128) άρθρα συνολικά.

Ειδικότερα, το Κεφάλαιο 1 "Ίδρυση του Δικαστηρίου" αποτελείται από τα άρθρα 1 έως 4, το Κεφάλαιο 2 "Δικαιοδοσία, παραδεκτό και εφαρμοστέο δίκαιο" από τα άρθρα 5 έως 21, το Κεφάλαιο 3 "Γενικές Αρχές Ποινικού Δικαίου" από τα άρθρα 22 έως 33, το Κεφάλαιο 4 "Σύνθεση και διοίκηση του Δικαστηρίου" από τα άρθρα 34 έως 52, το Κεφάλαιο 5 "Ανάκριση και δίωξη" από τα άρθρα 53 έως 61, το Κεφάλαιο 6 "Η δίκη" από τα άρθρα 62 έως 76, το Κεφάλαιο 7 "Ποινές" από τα άρθρα 77 έως 80, το Κεφάλαιο 8 "Εφεση και Αναθεώρηση" από τα άρθρα 81 έως 85, το Κεφάλαιο 9 "Διεθνής Συνεργασία και Δικαστική Συνδρομή" από τα άρθρα 86 έως 102, το Κεφάλαιο 10 "Εκτέλεση" από τα άρθρα 103 έως 111, το Κεφάλαιο 11 "Συνέλευση των Κρατών – Μερών" από το άρθρο 112, το Κεφάλαιο 12 "Χρηματοδότηση" από τα άρθρα 113 έως 118 και το Κεφάλαιο 13 "Τελικές Διατάξεις" από τα άρθρα 119 έως 128.⁹

⁹ Ολόκληρο το κείμενο του Καταστατικού, όπως αυτό κυρώθηκε με το Νόμο 3003/8-4-2002, μελετήθηκε από το βιβλίο Δασκαλοπούλου – Λειβαδά, Φ. (2013), Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, σ 281-340

2.2. Βασικές αρχές του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Όπως αναφέρεται ρητά στο προοίμιο και στο άρθρο 1 του Καταστατικού, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο αποτελεί ένα ανεξάρτητο μόνιμο θεσμό, που δύναται να ασκεί τη δικαιοδοσία του επί προσώπων σε σχέση με τα σοβαρότερα εγκλήματα που ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα και θα είναι συμπληρωματικό της δικαιοδοσίας των εθνικών ποινικών δικαστηρίων. Από την παραπάνω σύντομη περιγραφή γίνεται φανερό ότι οι βασικές αρχές που διέπουν το Δικαστήριο είναι η αρχή της ανεξαρτησίας, η αρχή της μονιμότητας, η αρχή της ειδικότητας της δικαιοδοσίας, η αρχή της συμπληρωματικότητας και η αρχή της ατομικής ευθύνης.

2.2.1. Αρχή της ανεξαρτησίας

Το 1996 κατά τη διάρκεια των εργασιών της Προπαρασκευαστικής Επιτροπής, είχαν προταθεί διάφορες εκδοχές για τη σχέση του υπό ίδρυση Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Συγκεκριμένα, είχε προταθεί ότι, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο θα μπορούσε να αποτελέσει ένα κύριο δικαιοδοτικό ή επικουρικό όργανο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, να αποτελέσει ένα Διεθνή Οργανισμό τελείως ανεξάρτητο από τα Ηνωμένα Έθνη ή να αποτελέσει ένα ανεξάρτητο διεθνή θεσμό, που θα ιδρυόταν βάσει μιας διεθνούς Συνθήκης και θα ήταν συνδεδεμένο με το σύστημα των Ηνωμένων Εθνών (Χορτάτου, 1999:43-44). Τελικά, επικράτησε η τελευταία πρόταση και το Δικαστήριο αποτέλεσε έναν ανεξάρτητο θεσμό που συνδέεται με τα Ηνωμένα Έθνη μέσω συμφωνίας που έχει εγκριθεί από τη Συνέλευση των Κρατών Μερών στο Καταστατικό¹⁰.

2.2.2. Αρχή της μονιμότητας

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο αποτελεί ένα μόνιμο θεσμό¹¹, με μόνιμα διοικητικά όργανα που εξασφαλίζουν την ανεξαρτησία του. Η ίδρυση του Δικαστηρίου και η μόνιμη "ύπαρξη" του περιορίζει τη δημιουργία ad hoc ποινικών δικαστηρίων που έχουν επικριθεί κατά καιρούς για την επιλεκτική τοποθέτηση δικαστών, για την αναδρομική εφαρμογή των νόμων¹², την καταπάτηση των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων και την απόδοση του "δικαίου του νικητή".

¹⁰ Άρθρο 2 Καταστατικού.

¹¹ Άρθρο 1 Καταστατικού.

¹² Η ίδρυση ad hoc δικαστηρίου είναι πάντα μεταγενέστερη από την παράνομη πράξη που καλείται να διώξει.

2.2.3. Αρχή της ειδικότητας της δικαιοδοσίας

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία σε τέσσερις κατηγορίες διεθνών εγκλημάτων α) τη γενοκτονία, β) τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, γ) τα εγκλήματα πολέμου και δ) την επίθεση¹³. Το γεγονός ότι το Δικαστήριο ειδικεύεται στη δίωξη μόνο αυτών των τεσσάρων εγκλημάτων έχει να κάνει ότι τα υπόλοιπα διεθνή εγκλήματα, όπως π.χ. τα βασανιστήρια και η τρομοκρατία, μπορούν να διωχθούν αποτελεσματικά από τα εθνικά δικαστήρια (Χαλκιαδάκη, 2013:1).

2.2.4. Αρχή της συμπληρωματικότητας

Όπως αναφέρει ρητά η Φανή Δασκαλοπούλου- Λειβαδά (2013:177), "Η αρχή της συμπληρωματικότητας αποτέλεσε μία από τις βασικές παραμέτρους για την αποδοχή της σύστασης του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου από τα κράτη". Δικαιολογώντας αυτή την άποψη η Δασκαλοπούλου ανέφερε ότι μέσω της συμπληρωματικότητας το καταστατικό κάνει μια πολύ βασική παραχώρηση στα κράτη που δεν είναι άλλη από το να μην θίγει την αρχή της εθνικής τους κυριαρχίας. Αυτό σημαίνει ότι η πρωταρχική δικαιοδοσία για τα τέσσερα εγκλήματα που αναφέρονται στην προηγούμενη υποενότητα, ανήκει στα εθνικά δικαστήρια και μόνο υπό συγκεκριμένες προϋποθέσει¹⁴ η δικαιοδοσία αυτή μεταφέρεται στο Δικαστήριο.

2.2.5. Αρχή της ατομικής ευθύνης

Σύμφωνα με το Καταστατικό, και όπως αναφέρθηκε στην πρώτη ενότητα της παρούσας μελέτης, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία επί φυσικών προσώπων¹⁵. Με την αρχή αυτή αποκλείεται η συλλογική ευθύνη και θέτονται οι προϋποθέσεις για τον καταλογισμό της άδικης πράξης στο δράστη της¹⁶.

¹³ Άρθρο 5 Καταστατικού.

¹⁴ Οι προϋποθέσεις αυτές θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο που εξετάζεται το παραδεκτό μιας υπόθεσης.

¹⁵ Άρθρο 7 Καταστατικού.

¹⁶ Οι προϋποθέσεις αυτές θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο που εξετάζεται η επί προσώπων δικαιοδοσία του Δικαστηρίου.

3. ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

3.1. Εγκλήματα υπό την δικαιοδοσία του

Η δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, όπως αναφέραμε στην ενότητα 2.2.3 της παρούσας εργασίας, περιορίζεται σε τέσσερα εγκλήματα που "πληγώνουν βαθεία τη συνείδηση της ανθρωπότητας", "απειλούν την ειρήνη, ασφάλεια και ευημερία της ανθρωπότητας"¹⁷ και "αποτελούν τα σοβαρότερα εγκλήματα που ενδιαφέρουν τη διεθνή κοινότητα στο σύνολο της"¹⁸. Τα τέσσερα αυτά εγκλήματα, είναι:

α) η γενοκτονία,

β) τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας,

γ) τα εγκλήματα πολέμου και

δ) η επίθεση.

Παρά το γεγονός ότι σε κανένα σημείο του καταστατικού δεν αναφέρεται ή παρουσιάζεται κάποια ιεραρχία μεταξύ των ανωτέρω εγκλημάτων, ως προς την σημαντικότητα του ενός σε σχέση με το άλλο, μελετώντας προσεκτικά τα άρθρα θα μπορούσαμε να επιχειρηματολογήσουμε ότι τα εγκλήματα πολέμου είναι λιγότερα σημαντικά από την γενοκτονία και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (Χαλκιαδάκη, 2013:1). Πράγματι, το γεγονός ότι ως λόγος άρσης της ποινικής ευθύνης του εγκλήματος πολέμου αναφέρεται η περίπτωση που ο δράστης ενεργεί εύλογα για να υπερασπισθεί την περιουσία που είναι απαραίτητη για την επιβίωση αυτού ή άλλου προσώπου ή ιδιοκτησίας που είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση μιας στρατιωτικής αποστολής, καθιστά αυτό το έγκλημα υποδεέστερο σε σχέση με τα άλλα δύο προαναφερόμενα¹⁹. Το επιχείρημα αυτό, ενισχύεται και από ρητή αναφορά ότι για την τέλεση της γενοκτονίας και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας δεν αίρεται η ποινική ευθύνη του δράστη που ενεργεί κατόπιν εντολής ανωτέρου και είχε την νομική υποχρέωση να εκτελέσει την εντολή για την οποία δεν γνώριζε, ούτε φαινόταν ότι

¹⁷ Προοίμιο

¹⁸ Άρθρο 5 Καταστατικού

¹⁹ Άρθρο 31 παρ. 1 εδαφ. γ Καταστατικού.

ήταν καταφανώς παράνομη²⁰. Επίσης, η σημαντικότητα της γενοκτονίας και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας σε σχέση με τα εγκλήματα πολέμου προκύπτει και από τη μεταβατική διάταξη που αναφέρει ρητά, ότι στην περίπτωση διάπραξης της τελευταίας κατηγορίας εγκλημάτων, ένα Κράτος που είναι μέλος του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου μπορεί να δηλώσει για περίοδο επτά ετών μετά την θέση σε ισχύ του Καταστατικού για το συγκεκριμένο Κράτος, ότι δεν αποδέχεται την δικαιοδοσία του Δικαστηρίου²¹.

3.1.1. Γενοκτονία²²

Η γενοκτονία αποτελεί "το έγκλημα των εγκλημάτων" και είναι χαρακτηριστικό ότι υιοθετήθηκε από τα κράτη χωρίς κανένα αντίλογο (Χαλκιαδάκη, 2013:2). Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Καταστατικού, που είναι πιστή αντιγραφή του άρθρου 2 της Σύμβασης για την Γενοκτονία²³, το συγκεκριμένο έγκλημα καθορίζεται ως μια σειρά παρανόμων πράξεων που διαπράττονται με πρόθεση την μερική ή ολική καταστροφή μιας εθνικής, εθνοτικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας.

3.1.2. Εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας²⁴

Τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας περιλαμβάνουν την εξολόθρευση, την υποδούλωση, τον βασανισμό, τον βιασμό, την εξαναγκαστική εγκυμοσύνη, τον κατατρεγμό πολιτικών, φυλετικών, εθνικών, εθνοτικών, πολιτιστικών, θρησκευτικών ομάδων ή ομάδων με βάση το φύλο, και τις εξαναγκαστικές εξαφανίσεις, αλλά μόνο όταν αυτά διαπράττονται στο πλαίσιο μιας ευρείας ή συστηματικής επίθεσης που στρέφεται εναντίον αμάχων πληθυσμών.

3.1.3. Εγκλήματα πολέμου²⁵

Τα εγκλήματα πολέμου περιλαμβάνουν τις άδικες πράξεις που διαπράχθηκαν ως μέρος σχεδίου ή πολιτικής και αποτελούν: α) σοβαρές παραβιάσεις των Συμβάσεων της Γενεύης σχετικές με την προστασία προσώπων ή την περιουσία των προστατευομένων, β) άλλες

²⁰ Άρθρο 33 Καταστατικού.

²¹ Άρθρο 124 Καταστατικού.

²² Άρθρο 6 Καταστατικού.

²³ United Nations. Treaty Collection .Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2078/volume-78-I-1021-English.pdf>

²⁴ Άρθρο 7 Καταστατικού

²⁵ Άρθρο 8 Καταστατικού

σημαντικές παραβιάσεις των νόμων και των εθίμων που εφαρμόζονται στις διεθνείς ένοπλες συρράξεις, γ) παραβιάσεις του κοινού άρθρου 3 των Συμβάσεων της Γενεύης σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης μη διεθνούς χαρακτήρα και δ) άλλες σημαντικές παραβιάσεις των νόμων και των εθίμων που εφαρμόζονται σε ένοπλες συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα.

3.1.4. Επίθεση

Το έγκλημα της επίθεσης αποτέλεσε θέμα συζητήσεων και διαφωνιών τόσο κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης που συνήλθε στην Ρώμη, όσο και κατά την συνάντηση στην Καμπάλα και είχε σαν αποτέλεσμα το θέμα του τελικού ορισμού να συζητηθεί ξανά μετά την 1η Ιανουαρίου 2017 (Χαλκιαδάκη, 2013:3). Η δυσκολία του ορισμού του συγκεκριμένου εγκλήματος έχει να κάνει με το γεγονός ότι πρόκειται κυρίως για "κρατικό έγκλημα" και η ευθύνη του ατόμου που κατηγορείται έγκειται στο αν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο της στρατιωτικής ή πολιτικής δύναμης, το μέγεθος της οποίας είναι πολύ δύσκολο να αποδειχθεί.

3.2. Χρονική δικαιοδοσία

Η χρονική δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου καθορίζεται μόνο για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν μετά τη θέση του σε ισχύ, δηλαδή μετά την 1^η Ιουλίου 2002, αν το Κράτος είναι μεταξύ των εξήντα (60) πρώτων που το επικύρωσαν²⁶. Σε περίπτωση που το Κράτος έγινε μέρος του καταστατικού μετά την θέση του σε ισχύ, το Δικαστήριο μπορεί να ασκήσει την δικαιοδοσία του μόνο σε σχέση με τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν μετά την θέση σε ισχύ του Καταστατικού για το Κράτος αυτό, εκτός και αν το Κράτος αποδεχθεί με δήλωση του την άσκηση δικαιοδοσίας από το Δικαστήριο για συγκεκριμένο έγκλημα στο χρονικό διάστημα από την 01.07.2002 μέχρι την στιγμή που το επικύρωσε²⁷.

Η μη αναδρομική ισχύ της χρονικής αρμοδιότητας του Δικαστηρίου που τέθηκε ως απαραίτητη προϋπόθεση για την αποδοχή του Καταστατικού από τα Κράτη κατά τις εργασίες της Διασκέψεως της Ρώμης (Δούση και Παπατόλιας, 2004:33), θα μπορούσε να αποτελέσει λόγο να κατηγορηθεί το Δικαστήριο για ανικανότητα να διώξει εγκλήματα του παρελθόντος,

²⁶ Άρθρα 11 και 126 παρ. 1 Καταστατικού.

²⁷ Άρθρα 11 παρ. 2, 12 παρ. 3 και 126 παρ. 2 Καταστατικού.

όμως η ενασχόληση του με εγκλήματα πριν από τον Ιούλιο του 2002 θα απαιτούσε τόσο οικονομικούς πόρους όσο και χρόνο (Χαλκιαδάκη, 2013:4).

3.3. Εδαφική δικαιοδοσία

Το Δικαστήριο μπορεί να ασκήσει την δικαιοδοσία του όταν το Κράτος στο έδαφος του οποίου έλαβε χώρα το έγκλημα έχει επικυρώσει το Καταστατικό του ή αποδέχεται την άσκηση της δικαιοδοσίας του για μία συγκεκριμένη περίπτωση και ας μην έχει επικυρώσει το Καταστατικό²⁸. Ως έδαφος για το Διεθνές Ποινικό Δίκαιο εννοείται η ξηρά του κράτους καθώς και κάθε πλοίο και αεροσκάφος που συνδέεται με αυτό²⁹. Σύμφωνα με τη Χαλκιαδάκη (2013:4), έδαφος του Κράτους θεωρείται "ο υπερκείμενος αέρας και τα εσωτερικά ύδατα ενώ περιοχές που δεν ανήκουν στην δικαιοδοσία του Δικαστηρίου είναι η ανοιχτή θάλασσα, η Ανταρκτική και το διάστημα".

3.4. Επί προσώπων δικαιοδοσία

Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο 2 της παρούσας μελέτης, μία από τις βασικές αρχές που διέπει το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο είναι η Αρχή της ατομικής ευθύνης, η οποία εφαρμόζεται όταν α) ο δράστης του εγκλήματος έχει υπηκοότητα Κράτους που έχει επικυρώσει το Καταστατικό³⁰, β) υπηκοότητα Κράτους που μπορεί να μην έχει επικυρώσει το Καταστατικό άλλα αποδέχεται την δικαιοδοσία του Δικαστηρίου για μια συγκεκριμένη περίπτωση ή γ) η περίπτωση που ο μελλοντικά διωκόμενος δράστης, αναφέρεται στο Δικαστήριο από το Συμβούλιο Ασφαλείας³¹. Το Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία σε πρόσωπα που έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος ηλικίας κατά την τέλεση του εγκλήματος³² ενώ η οποιαδήποτε επίσημη ιδιότητα του δράστη, π.χ. Αρχηγός Κράτους ή Κυβέρνησης, μέλος Κυβέρνησης ή Κοινοβουλίου, κυβερνητικού υπαλλήλου, δεν αποτελεί λόγο εξαίρεσης ή μείωσης της ποινής³³. Εξαίρεση, σύμφωνα με το άρθρο 98 του καταστατικού αποτελούν δύο περιπτώσεις. Η πρώτη είναι όταν το Δικαστήριο ζητά τη συνεργασία με Κράτος που θα είχε

²⁸ Άρθρο 12 παρ. 1 και 3 Καταστατικού.

²⁹ Άρθρο 12 παρ. 2 εδαφ. α Καταστατικού.

³⁰ Άρθρο 12 παρ. 2 εδαφ. β Καταστατικού.

³¹ Οι περιπτώσεις δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου θα παρουσιαστούν αναλυτικά στην ενότητα 5.1. "Εναρξη της Ποινικής Διαδικασίας".

³² Άρθρο 26 Καταστατικού.

³³ Άρθρο 27 Καταστατικού

σαν αποτέλεσμα να το αναγκάσει να παραβιάσει υποχρεώσεις προς τρίτα Κράτη που απορρέουν από το Διεθνές Δίκαιο, εκτός αν το τρίτο Κράτος συναινεί. Τέτοιο παράδειγμα είναι η διπλωματική ασυλία, όπως αυτή απορρέει από το διπλωματικό δίκαιο. Η δεύτερη εξαίρεση είναι όταν το Δικαστήριο δεν μπορεί να ζητήσει την έκδοση ατόμων αν αυτή η έκδοση παραβιάζει διεθνείς συμφωνίες με τρίτο Κράτος. Τέτοιο παράδειγμα είναι οι συμφωνίες SOFAs³⁴ που υπάρχουν για να προστατευθούν οι επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης που έχουν βάση τους ξένη χώρα ώστε να μην διωχθούν από τα δικαστήρια του κράτους στο οποίο βρίσκονται (Χαλκιαδάκη, 2013:5). Τέλος, ο καταλογισμός της άδικης πράξης στον διωκόμενο και η άρση του άδικου χαρακτήρα της πράξης σύμφωνα με το καταστατικό λειτουργεί σε πολλές περιπτώσεις παρόμοια με το ανθρωπιστικό δίκαιο. Έτσι υπάρχουν "περιπτώσεις που δεν καταλογίζεται η άδικη πράξη, όπως η ψυχιατρική ασθένεια και η μέθη καθώς και περιπτώσεις που αίρεται ο άδικος χαρακτήρας της πράξης όπως η άμυνα, η απειλή και η προσταγή"³⁵. Ανάλογα με τα παραπάνω, στο καταστατικό εμφανίζονται οι όροι της πραγματικής και νομικής πλάνης, οι οποίοι αποτελούν λόγω άρσης του άδικου χαρακτήρα της πράξης μόνο στην περίπτωση που αίρεται η υποκειμενική υπόσταση του εγκλήματος³⁶.

³⁴ Status of force agreement

³⁵ Άρθρο 31 παρ. 1 εδαφ.1, 2,3 και 4 και άρθρο 33 Καταστατικού.

³⁶ Άρθρο 32 Καταστατικού.

3.5. Παραδεκτό

Η πλήρωση των παραπάνω κριτηρίων δικαιοδοσίας, που αναφέρθηκαν στις ενότητες 3.1, 3.2, 3.3 και 3.4 δεν συνεπάγεται και την άμεση άσκηση της από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Το Καταστατικό σεβόμενο πάντα την εθνική κυριαρχία των Κρατών και την υποχρέωση τους να διώξουν τον δράστη, εισάγει επιπλέον κριτήρια προκειμένου μια υπόθεση να απασχολήσει το Δικαστήριο.

Ο συμπληρωματικός αυτός χαρακτήρας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου έναντι των εθνικών ποινικών δικαστηρίων ήταν αποτέλεσμα πιέσεων από πολλά Κράτη που ήταν αντίθετα στη δημιουργία ενός δικαιοδοτικού θεσμού που θα προσέβαλε ευθέως την κυριαρχία τους (Φαρσεδάκης, 2002:777). Προκειμένου λοιπόν να μην ναυαγήσει το όλο εγχείρημα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, αποφασίσθηκε στη συνδιάσκεψη της Ρώμης να υιοθετηθεί η αρχή της συμπληρωματικότητας.

Σύμφωνα με αυτή την αρχή, που περιγράφεται αναλυτικά στο άρθρο 17 του Καταστατικού, το Δικαστήριο αποφαινεται ότι μια υπόθεση είναι *απαράδεκτη* στις παρακάτω τέσσερις (4) περιπτώσεις:

(α) Η υπόθεση ερευνάται ή έχει ασκηθεί δίωξη από ένα Κράτος στο οποίο έχει δικαιοδοσία, εκτός αν το Κράτος είναι απρόθυμο ή βρίσκεται σε αληθινή αδυναμία να εκτελέσει την έρευνα ή την δίωξη.

(β) Η υπόθεση έχει ερευνηθεί από Κράτος το οποίο έχει δικαιοδοσία επ' αυτής και το Κράτος έχει αποφασίσει να μην ασκήσει δίωξη κατά συγκεκριμένου προσώπου, εκτός αν η απόφαση οφείλεται στην απροθυμία ή στην αληθινή αδυναμία του να ασκήσει δίωξη.

(γ) Το συγκεκριμένο πρόσωπο έχει ήδη δικαστεί για συμπεριφορά η οποία είναι το αντικείμενο της υπό εξέτασης υπόθεσης, εκτός και αν η απόφαση οφείλεται στην απροθυμία του δικαστηρίου.

Με τον όρο *απροθυμία* ενός Κράτους να επιληφθεί μιας υποθέσεως νοείται: (i) όταν η διαδικασία ενώπιον των εθνικών ποινικών δικαστηρίων του Κράτους διεξάγεται απλά και μόνο για να προστατευθεί κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο από τον καταλογισμό ποινικής ευθύνης, (ii) όταν υπάρχει αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην όλη διαδικασία, η οποία είναι

ασυμβίβαστη με την πρόθεση να αχθεί κάποιο πρόσωπο ενώπιον της δικαιοσύνης και (iii) όταν η όλη διαδικασία ενώπιον των εθνικών ποινικών δικαστηρίων δεν διεξήχθη ή δεν διεξάγεται αμερόληπτα. Αντίστοιχα αδυναμία των εθνικών ποινικών δικαστηρίων να δικάσουν ένα έγκλημα θεωρείται πως υπάρχει στις περιπτώσεις που λόγω πλήρους ή ουσιαστικής κατάρρευσης ή μη ύπαρξης του εθνικού δικαστικού συστήματος, το Κράτος δεν είναι σε θέση να εξασφαλίσει την παρουσία του κατηγορουμένου ή να συλλέξει τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία και μαρτυρίες ή να φέρει σε πέρας τη διαδικασία.

(δ) Η υπόθεση δεν είναι επαρκούς βαρύτητας ώστε να δικαιολογεί περαιτέρω ενέργειες από το Δικαστήριο.

Το κριτήριο της βαρύτητας, ο ορισμός του οποίου δεν αναφέρεται σε κανένα άρθρο του Καταστατικού, θεωρήθηκε ως απαραίτητη προϋπόθεση για να ασχοληθεί με μια υπόθεση το Δικαστήριο. Σκοπός της εισαγωγής αυτού του κριτηρίου ήταν να αποφευχθούν καταγγελίες και κατά συνέπεια η ενασχόληση του Δικαστηρίου για ασήμαντους δράστες. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι η απουσία του ορισμού της βαρύτητας και ρητών εξαιρέσεων αυτής, κάνει την οποιαδήποτε απόφαση του Δικαστηρίου για την ενασχόληση του ή μη σε μια συγκεκριμένη υπόθεση με βάση αυτό το κριτήριο και μόνο, να μην επιδέχεται καμία προσβολή (Χαλκιαδάκη, 2013:9).

Συμπερασματικά, από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω προκύπτει ότι το Καταστατικό κάνει ένα σαφή διαχωρισμό μεταξύ δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου και παραδεκτού μιας υπόθεσης. Επομένως για να δικαστεί μια υπόθεση από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δεν αρκεί να πληρούνται μόνο οι νομικές παράμετροι σε σχέση με το είδος του εγκλήματος, το χώρο, το χρόνο και το πρόσωπο αλλά και το παραδεκτό αυτής.

4. ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Από το άρθρο 34 έως το άρθρο 52 του τέταρτου κεφαλαίου του Καταστατικού της Ρώμης, περιγράφεται η οργάνωση και η δομή του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, τα όργανα του δικαστηρίου είναι: (α) το Προεδρείο, (β) Οι τρεις Βαθμίδες του Δικαστηρίου (Βαθμίδα Προδικασίας, Πρώτη Βαθμίδα, Βαθμίδα Εφέσεων), (γ) Το Γραφείο του Εισαγγελέα και (δ) η Γραμματεία³⁷.

Οι δικαστές που αποτελούν το Προεδρείο και τις τρεις βαθμίδες του Δικαστηρίου είναι δεκαοχτώ (18) και προέρχονται από δύο ξεχωριστά γνωστικά πεδία, αυτά του ποινικού και του διεθνούς δικαίου. Από το σύνολο των δικαστών οι εννέα τουλάχιστον πρέπει να προέρχονται από το γνωστικό αντικείμενο του ποινικού δικαίου και της ποινικής δικονομίας, ενώ τουλάχιστον πέντε από το διεθνές δίκαιο, όπως το ανθρωπιστικό δίκαιο και το δίκαιο των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι υπόλοιποι τέσσερις δικαστές μπορεί να προέρχονται είτε από το ένα, είτε από το άλλο γνωστικό αντικείμενο. Οι δικαστές αντιπροσωπεύουν τα κυριότερα νομικά συστήματα, προέρχονται από όλες τις γεωγραφικές περιοχές ανάλογα με τη συμμετοχή τους στο καταστατικό και εκπροσωπούν δίκαια και τα δύο φύλα.

4.1. Το Προεδρείο³⁸

Το Προεδρείο αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον Α΄ Αντιπρόεδρο και τον Β΄ Αντιπρόεδρο, οι οποίοι εκλέγονται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των δικαστών που είναι μέλη του Δικαστηρίου. Η θητεία του Προεδρείου είναι τριετής, με δυνατότητα επανεκλογής των μελών του για μια ακόμα φορά. Πέρα από τις αρμοδιότητες με τις οποίες είναι επιφορτισμένο το Προεδρείο, βασική ευθύνη του είναι η ορθή διοίκηση του Δικαστηρίου με εξαίρεση το γραφείο του Εισαγγελέα.

4.2. Οι Βαθμίδες του Δικαστηρίου³⁹

Στο Δικαστήριο λειτουργούν τρεις Βαθμίδες δικαιοδοσίας: (α) η βαθμίδα Προδικασίας, (β) η βαθμίδα Εκδίκασης ή Πρώτη βαθμίδα και (γ) η βαθμίδα Εφέσεων, οι οποίες στελεχώνονται από τους δικαστές του Δικαστηρίου όσο το δυνατόν συντομότερα από την στιγμή της

³⁷ Άρθρο 34 Καταστατικού.

³⁸ Άρθρο 38 Καταστατικού.

³⁹ Άρθρα 39 έως 41 Καταστατικού.

εκλογής τους⁴⁰. Τόσο η βαθμίδα Προδικασίας όσο και Πρώτη Βαθμίδα στελεχώνονται από τουλάχιστον έξι δικαστές, ενώ η βαθμίδα Εφέσεων στελεχώνεται από τον Πρόεδρο και τέσσερις δικαστές. Ο δέκατος όγδοος δικαστής άλλοτε βρίσκεται στη βαθμίδα Προδικασίας και άλλοτε στην Πρώτη βαθμίδα. Η τοποθέτηση των δικαστών στις βαθμίδες βασίζεται αφενός στις λειτουργίες που επιτελεί κάθε βαθμίδα και αφετέρου στα προσόντα και την πείρα των εκλεγέντων δικαστών.

4.3. Το Γραφείο του Εισαγγελέα⁴¹

Στο γραφείο του Εισαγγελέα που αποτελεί ένα ανεξάρτητο όργανο του Δικαστηρίου, προϊστάται ο Εισαγγελέας, ο οποίος έχει την πλήρη εξουσία για τη διαχείριση και διοίκησή του, ο οποίος και συνεπικουρείται από έναν ή περισσότερους Αναπληρωτές Εισαγγελείς⁴². Η εξουσία του Εισαγγελέα είναι ευρύτατη καθώς είναι το πρόσωπο που αποφασίζει για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά προσώπων που εμπλέκονται στην διάπραξη αδικημάτων. Ο Εισαγγελέας εκλέγεται με μυστική ψηφοφορία και με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών της Συνέλευσης των Κρατών Μερών του Καταστατικού. Οι Αναπληρωτές Εισαγγελείς εκλέγονται, με βάση έναν πίνακα υποψηφίων που δίνεται στη Συνέλευση των Κρατών Μερών από τον Εισαγγελέα, κατά τον ίδιο τρόπο. Τόσο ο Εισαγγελέας όσο και οι αναπληρωτές του εκλέγονται για εννέα χρόνια.

4.4. Η Γραμματεία⁴³

Στη Γραμματεία, που είναι υπεύθυνη για τα εξωδικαστικά θέματα της διοικήσεως και της λειτουργίας του Δικαστηρίου, προϊστάται ο Γραμματέας που είναι ο κύριος διοικητικός υπάλληλος του Δικαστηρίου. Ο Γραμματέας εκλέγεται για πέντε χρόνια με την απόλυτη πλειοψηφία των δικαστών, κατόπιν μυστικής ψηφοφορίας. Αν προκύψει ανάγκη και ύστερα από σύσταση του Γραμματέα, οι Δικαστές εκλέγουν κατά τον ίδιο τρόπο και αναπληρωτή

⁴⁰ Οι δικαστές εκλέγονται για εννέα χρόνια από τη Συνέλευση των Κρατών Μερών, που συγκαλείται αποκλειστικά για το σκοπό αυτό. Οι υποψήφιοι για εκλογή στο Δικαστήριο προτείνονται από τα Κράτη-Μέρη. Κάθε Κράτος-Μέρος μπορεί να προτείνει μόνο έναν υποψήφιο. Ακολουθεί μυστική ψηφοφορία για την ανάδειξη των δικαστών. Εκλέγονται οι δέκα οκτώ (18) υποψήφιοι οι οποίοι έλαβαν αφενός τον μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και αφετέρου συγκέντρωσαν ψήφους των 2/3 των παρόντων και ψηφισάντων στη Συνέλευση Κρατών.

⁴¹ Άρθρο 42 Καταστατικού

⁴² Ο Εισαγγελέας και οι αναπληρωτές του δεν απαιτείται να έχουν εθνικότητα κράτους-μέρους του Καταστατικού, ούτε διαφορετική από κάποιον εκ των δικαστών. Αυτό που είναι αναγκαίο είναι να έχουν εθνικότητα διαφορετική μεταξύ τους.

⁴³ Άρθρο 43 Καταστατικού.

Γραμματέα για χρονικό διάστημα έως πέντε χρόνια. Στο πλαίσιο της γραμματείας λειτουργεί Μονάδα Θυμάτων και Μαρτύρων με σκοπό την παροχή μέτρων προστασίας και ασφάλειας, συμβουλών και κάθε άλλης μορφής βοήθειας στα θύματα και τους μάρτυρες.

5. ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

5.1. Έναρξη άσκησης δικαιοδοσίας

Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να ξεκινήσει η εξέταση μιας υπόθεσης από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο είναι τρεις⁴⁴. Ειδικότερα:

(α) Η παραπομπή από ένα κράτος-μέρος του Καταστατικού στον Εισαγγελέα μίας "κατάστασης" στο πλαίσιο της οποίας φαίνεται να έχουν διαπραχθεί ένα ή περισσότερα εγκλήματα που εμπίπτουν στην δικαιοδοσία του⁴⁵.

(β) Η παραπομπή στον Εισαγγελέα μια "κατάστασης" από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Ενδιαφέρον παρουσιάζει σε αυτή την περίπτωση η εδαφική δικαιοδοσία του Δικαστηρίου καθώς η απόφαση του Συμβουλίου για παραπομπή της "κατάστασης" σε αυτό, είναι δεσμευτική για όλα τα Κράτη-Μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ακόμα και στην περίπτωση που κάποια από αυτά δεν έχουν επικυρώσει το Καταστατικό του Δικαστηρίου. Δηλαδή, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο μπορεί, εφόσον μια υπόθεση παραπεμφθεί σ' αυτό από το Συμβούλιο Ασφαλείας, να επιληφθεί αυτής ακόμα και αν τα εγκλήματα που θα εξετάσει διαπράχθηκαν στο έδαφος Κράτους ή από πολίτες Κράτους που δεν είναι μέλη του (Δούση και Παπατόλιας, 2004:35-36).

(γ) από τον ίδιο τον Εισαγγελέα με δική του πρωτοβουλία (*proprio motu*) βάσει πληροφοριών που έλαβε από Κράτη, ή όργανα των Ηνωμένων Εθνών, Διακυβερνητικές ή Μη Κυβερνητικές οργανώσεις ή άλλες αξιόπιστες πηγές⁴⁶. Αυτός ο λεπτός ρόλος του Εισαγγελέα, αποτέλεσε αντικείμενο πολλών συζητήσεων για τυχόν αυθαιρεσία εκ μέρους του και επιλεκτική επιλογή "καταστάσεων", λόγω ενδεχόμενων πολιτικών πιέσεων που αυτός θα δεχόταν προκειμένου να ξεκινήσει μια έρευνα, ακόμα και αν δεν υπήρχαν επαρκή στοιχεία (Arsanjani, 1999:27). Αποτέλεσμα αυτών των σκέψεων και για να μην είναι έκθετος ο Εισαγγελέας σε κακόβουλες κριτικές, ήταν να θεσπιστεί⁴⁷ μια διαφοροποίηση σε σχέση με τις προηγούμενες (α) και (β) περιπτώσεις. Έτσι, στην περίπτωση αυτή για να ξεκινήσει την

⁴⁴ Άρθρο 13 Καταστατικού.

⁴⁵ Όπως αναλυτικά περιγράφηκε στην ενότητα 3.

⁴⁶ Άρθρο 15 παρ. 1 και 2 Καταστατικού.

⁴⁷ Άρθρο 15 παρ. 3.

πλήρη έρευνα ο Εισαγγελέας υπόκειται σε προηγούμενη έγκριση του Τμήματος Προδικασίας του Δικαστηρίου κατόπιν αιτήματος του.

5.2. Ανάκριση, δίωξη, δίκη και ένδικα μέσα

Αν από την έρευνα του Εισαγγελέα για την υπόθεση, αποδειχθεί τελικά ότι υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι έχει τελεσθεί ή τελείται έγκλημα που υπάγεται στην δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ότι δεν συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις του απαράδεκτου⁴⁸ και ότι δεν υφίσταται κάποιος λόγος που να δημιουργεί την πεποίθηση ότι το συμφέρον της δικαιοσύνης τελικά δεν θα εξυπηρετηθεί από τη δίωξη⁴⁹, τότε εισάγεται η υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου και αρχίζει η ανάκριση. Αν από την συλλογή και την εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων στο στάδιο της ανάκρισης, όπως αναλυτικά περιγράφονται στο άρθρο 54 του Καταστατικού, ο Εισαγγελέας κρίνει ότι προκύπτουν βάσιμες υπόνοιες για την τέλεση εγκλήματος από κάποιο πρόσωπο του οποίου η σύλληψή του κρίνεται απαραίτητη, ζητάει την έκδοση εντάλματος από το Τμήμα Προδικασίας. Τα εντάλματα σύλληψης επιδίδονται στο Κράτος-Μέρος που βρίσκεται ο κατηγορούμενος, οι Αρχές του οποίου τον συλλαμβάνουν σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στην εθνική τους νομοθεσία και κατόπιν τον παραδίδουν στο Δικαστήριο. Μετά την παράδοσή του στο Δικαστήριο, το Τμήμα Προδικασίας συνεδριάζει δημόσια για την επιβεβαίωση των κατηγοριών με βάση τις οποίες ο Εισαγγελέας ζητάει τη διεξαγωγή δίκης. Μετά την επιβεβαίωση των κατηγοριών από το τμήμα Προδικασίας⁵⁰, το Προεδρείο του Δικαστηρίου συγκροτεί το Τμήμα Εκδίκασης που θα δικάσει την υπόθεση σε Πρώτο Βαθμό.

Στα άρθρα 62 έως 80 του Καταστατικού γίνεται μια αναλυτική περιγραφή της διαδικασίας της δίκης, στην οποία παρουσιάζονται οι λειτουργίες και οι εξουσίες του Τμήματος Πρώτου Βαθμού, η διαδικασία αποδοχής της ενοχής, το τεκμήριο της αθωότητας, τα δικαιώματα του κατηγορουμένου, η προστασία των θυμάτων και των μαρτύρων που συμμετέχουν στη διαδικασία και η αποδεικτική δύναμη των μαρτυρικών καταθέσεων, οι αποδείξεις, τα εγκλήματα περί της απονομής δικαιοσύνης, η προστασία πληροφοριών εθνικής ασφαλείας, οι

⁴⁸ Όπως αναλυτικά περιγράφηκε στην υποενότητα 5 της ενότητας 3

⁴⁹ Άρθρο 53 Καταστατικού

⁵⁰ Άρθρο 61 Καταστατικού

προϋποθέσεις για την απόφαση, οι επανορθώσεις για τα θύματα καθώς και η επιβολή και η επιμέτρηση ποινών.

Τόσο η αθωωτική απόφαση όσο και η καταδικαστική ποινή που επιβλήθηκε μπορεί να προσβληθεί με τα ένδικα μέσα της έφεσης και της αναθεώρησης τα οποία εξετάζονται από το Τμήμα Εφέσεων. Πιο συγκεκριμένα, έφεση κατά της αποφάσεως μπορεί να ασκήσει ο Εισαγγελέας λόγω δικονομικής παράβασης, λόγω εσφαλμένης εκτίμησης των πραγματικών περιστατικών ή λόγω νομικού σφάλματος. Για τους ίδιους λόγους και, επιπλέον, για κάθε άλλο λόγο που επηρεάζει την ορθότητα ή την αξιοπιστία της διαδικασίας ή της απόφασης μπορεί να ασκήσει έφεση και ο καταδικασθείς. Επίσης, με έφεση, είτε από τον Εισαγγελέα είτε από τον καταδικασθέντα, μπορεί να προσβληθεί και η ποινή, λόγω δυσαναλογίας μεταξύ του εγκλήματος και της επιβληθείσας ποινής⁵¹. Το αίτημα για Αναθεώρηση που μπορούν να καταθέσουν ο καταδικασθείς ή σε περίπτωση θανάτου του, ο σύζυγος, τα τέκνα, οι γονείς του ή οποιοσδήποτε τρίτος, με την προϋπόθεση ότι είχε λάβει σαφείς έγγραφες οδηγίες από τον κατηγορούμενο, όταν αυτός ζούσε, προκειμένου να προβάλει σχετικό αίτημα, υποβάλλεται για τρεις λόγους: α) Αν αποκαλύφθηκαν νέα αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία είτε δεν ήταν διαθέσιμα κατά το χρόνο της δίκης, χωρίς αυτή η αδυναμία να αποδίδεται εν όλο ή εν μέρει στο αιτούμενο μέρος, είτε είναι τόσο σημαντικά, ώστε αν είχαν προβληθεί στο στάδιο της δίκης, θα οδηγούσαν πιθανώς το Δικαστήριο σε διαφορετική ετυμηγορία. β) Αν αποκαλύφθηκε προσφάτως ότι αποφασιστικής σημασίας αποδεικτικά στοιχεία, που ελήφθησαν υπόψη στη δίκη και στα οποία στηρίχθηκε η καταδίκη, ήταν πλαστά ή παραποιημένα και γ) αν ένας ή περισσότεροι Δικαστές που συμμετείχαν στη λήψη της καταδικαστικής απόφασης, επέδειξαν στην υπόθεση αυτή ανάρμοστη συμπεριφορά ή παρέβησαν βαρύτατα τα καθήκοντά τους, σε βαθμό που να δικαιολογείται η απομάκρυνσή τους από την υπηρεσία τους⁵².

⁵¹ Άρθρο 81 Καταστατικού

⁵² Άρθρο 84 Καταστατικού

6. ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΣΗΜΕΡΑ⁵³

6.1. Μέλη

Από τις 11-04-2002 που συγκεντρώθηκαν οι απαραίτητες εξήντα (60) επικυρώσεις και τέθηκε σε ισχύ το Καταστατικό της Ρώμης, άλλες εβδομήντα τρεις (73) χώρες μέχρι σήμερα έγιναν μέλη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό των συμβαλλόμενων κρατών στα εκατόν είκοσι τρία (123). Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, από το σύνολο των εκατόν είκοσι τριών κρατών-μελών, τριάντα τέσσερα (34) προέρχονται από την Αφρικανική ήπειρο, δεκαεννέα (19) από την Ασία και τον Ειρηνικό Ωκεανό, δεκαοχτώ (18) από την ανατολική Ευρώπη, είκοσι επτά (27) από την Λατινική Αμερική και την Καραϊβική και είκοσι πέντε (25) από την Δυτική Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική.

Πίνακας 6.1.

Συμβαλλόμενα κράτη

Συμβαλλόμενα Κράτη						
Αφρική (34)		Ασία και Ειρηνικός Ωκεανός (19)	Ανατολική Ευρώπη (18)	Λατινική Αμερική και Καραϊβική (27)		Δυτική Ευρώπη και Βόρεια Αμερική (25)
Σενεγάλη	Τανζανία	Φίτζι	Κροατία	Τρινιδάδντ -Τομπάγκο	Ονδούρα	Σαν Μαρίνο
Γκάνα	Μαλάουι	Τατζικιστάν	Σερβία	Μπελιζε	Κολομβία	Ιταλία
Μάλι	Τζιμπουτί	Νησιά Μάρσαλ	Πολωνία	Βενεζουέλα	Βραζιλία	Νορβηγία
Λεσότο	Ζάμπια	Ναούρου	Ουγγαρία	Αργεντινή	Βολιβία	Ισλανδία
Μποτσουάνα	Γουινέα	Κύπρος	Σλοβενία	Δομινικά	Μπαρμπάντος	Γαλλία
Σιέρρα Λεόνε	Μπουργκίνα Φάσο	Καμπότζη	Εσθονία	Παραγουάη	Γουιάνα	Βέλγιο
Γκαμπόν	Κονγκό	Ιορδανία	FYROM	Κόστα Ρίκα	Μέξικο	Καναδάς
Νότια Αφρική	Μπουρούντι	Μογγολία	Βοσνία-	Αντίγκουα-Μπαρμπούντα	Χιλή	Νέα Ζηλανδία
Νιγηρία	Λιβερία	Ανατολικό Τιμόρ	Ερζεγοβίνη	Περου	Σουρινάμ	Λουξεμβούργο
Κ.Α.Δ.	Κένυα	Σαμόα	Βουλγαρία	Εκουαδόρ	Αγία Λουκία	Ισπανία
Μπενίν	Κομόρες	Ν. Κορέα	Ρουμανία	Παναμάς	Γρενάδα	Γερμανία
Μαυρίκιος	Τσαντ	Αφγανιστάν	Σλοβακία	Ουρουγουάη	Γουατεμάλα	Αυστρία
Κονγκό	Μαδαγασκάρη	Ιαπωνία	Λετονία	Άγιος Βικέντιος-		Φιλανδία
Νίγηρας	Σεϋθέλλες	Νήσοι Κουκ	Αλβανία	Γρεναδίνες		Ανδόρα
Ουγκάντα	Τυνησία	Μπαγκλαντές	Λιθουανία	Δομινικανή Δημοκρατία		Δανία
Ναμίμπια	Κάβο Βέρντε	Φιλιππίνες	Γεωργία	Άγιος Χριστόφορος		Σουηδία
Γκάμπια	Ακτή Ελεφαντοστού	Μαλδίβες	Μαυροβούνιο			Ολλανδία
		Βανουάτου	Τσεχία			Λιχτενστάιν
		Παλαιστίνη	Μολδαβία			Ηνωμένο Βασίλειο
						Ελβετία
						Πορτογαλία
						Ιρλανδία
						Ελλάδα
						Αυστραλία
						Μάλτα

Άξιο αναφοράς είναι η απουσία από τα συμβαλλόμενα κράτη τριών εκ των μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Συγκεκριμένα, η Κίνα δεν έχει υπογράψει το Καταστατικό της Ρώμης, ενώ η Ρωσία και οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

⁵³ Έως τον Οκτώβριο του 2015

ανήκουν μεταξύ των τριάντα μία (31) χωρών⁵⁴ που ενώ το υπέγραψαν δεν το έχουν επικυρώσει.

6.2. Καταστάσεις

Μέχρι σήμερα το Δικαστήριο έχει ερευνήσει εννέα "καταστάσεις" που υπάγονται στην δικαιοδοσία του και αφορούν την Ουγκάντα, την Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, το Νταρφούρ του Σουδάν, δύο φορές τη Δημοκρατία της Κεντρικής Αφρικής, την Κένυα, τη Λιβύη, την Ακτή Ελεφαντοστού και το Μάλι.

Στις περιπτώσεις της Ουγκάντα, της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό, της Δημοκρατίας της Κεντρικής Αφρικής και του Μάλι, η εξέταση της υπόθεσης έγινε μετά από παραπομπή της "κατάστασης" από τα ίδια τα κράτη στο έδαφος των οποίων είχαν διαπραχθεί τα υπό εξέταση αδικήματα. Αντίθετα, στην περίπτωση των "καταστάσεων" του Σουδάν και της Λιβύης, που δεν αποτελούν μέλη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, η εξέταση τους έγινε κατόπιν παραπομπής τους στο Δικαστήριο από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, ενώ η εξέταση της "κατάστασης" στη Κένυα, έγινε με πρωτοβουλία του ίδιου του Εισαγγελέα. Τέλος, η εξέταση της "κατάστασης" της Ακτής Ελεφαντοστού έγινε με πρωτοβουλία του Εισαγγελέα, αφού πρώτα η χώρα αποδέχθηκε την δικαιοδοσία του Δικαστηρίου, καθώς μέχρι εκείνη την χρονική στιγμή δεν είχε επικυρώσει το Καταστατικό της Ρώμης.

Εκτός από τις "καταστάσεις" που βρίσκονται υπό έρευνα, υπάρχουν και οχτώ περιπτώσεις που είναι υπό προκαταρκτική εξέταση⁵⁵ και αφορούν το Αφγανιστάν, την Κολομβία, την Γεωργία, την Γουινέα, το Ιράκ, τη Νιγηρία, την Παλαιστίνη και την Ουκρανία.

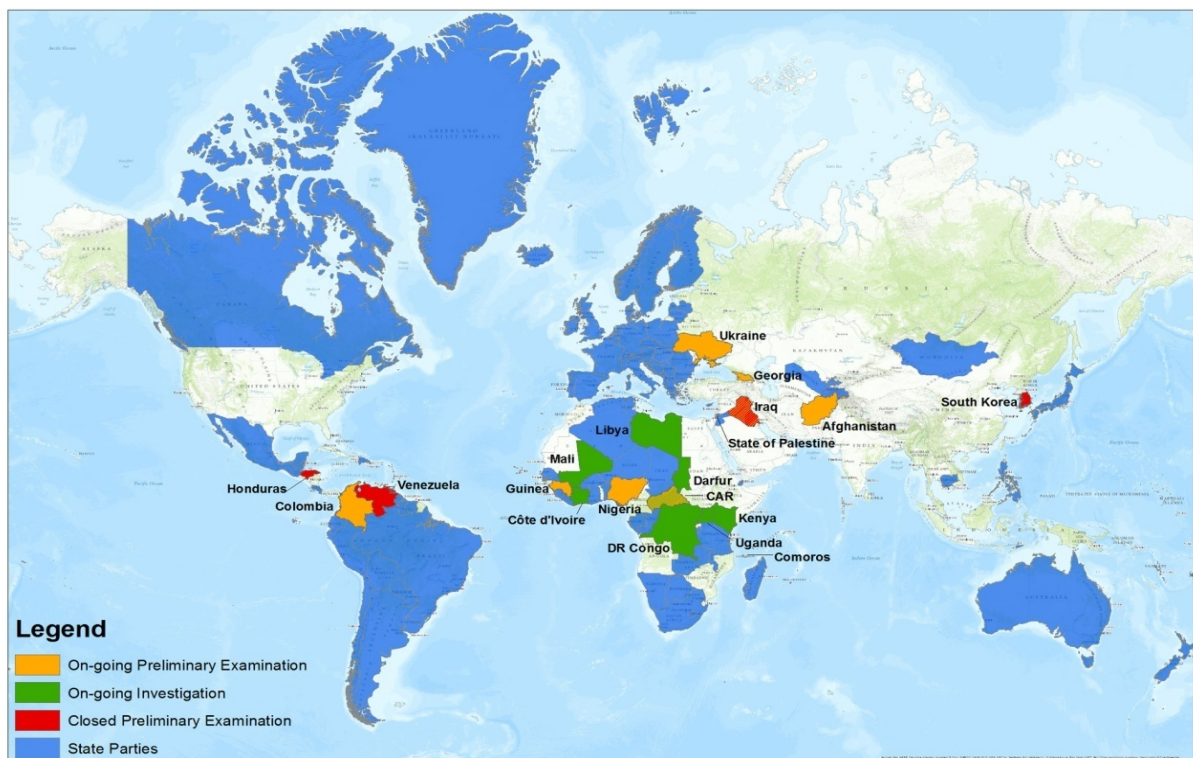
⁵⁴ Οι υπόλοιπες είκοσι εννέα είναι οι ακόλουθες: Αλγερία, Αγκόλα, Αρμενία, Μπαχάμες, Μπαχρέιν, Καμερούν, Αίγυπτος, Ερυθρά, Γουινέα-Μπισσάου, Αϊτή, Ιράν, Ισραήλ, Τζαμάικα, Κουβέιτ, Κιργιζία, Μονακό, Μαρόκο, Μοζαμβίκη, Ομάν, Σάο Τόμ και Πρίνσιπε, Νησιά του Σολομώντα, Σουδάν, Συρία, Ταϊλάνδη, Ουκρανία, Αραβικά Εμιράτα, Ουζμπεκιστάν, Υεμένη, Ζιμπάμπουε. United Nations. Treaty Collection. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10&chapter=18&lang=en

⁵⁵ Η προκαταρκτική εξέταση διακρίνεται σε τέσσερις φάσεις. Στην πρώτη φάση που γίνεται μία αξιολόγηση όλων των πληροφοριών σχετικά με τα καταγγελλόμενα εγκλήματα. Στη δεύτερη φάση αναλύονται όλες τις πληροφορίες σχετικά με το να διαπιστωθεί αν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για την άσκηση χρονικής, εδαφικής και επί προσώπων δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου. Στην τρίτη φάση αναλύονται οι πληροφορίες όσον αφορά το παραδεκτό της υπόθεσης από την άποψη της συμπληρωματικότητας και της βαρύτητας και τέλος στην τέταρτη και τελευταία φάση αναλύεται αν εξυπηρετούνται τα

Στην περίπτωση του Ιράκ, της Παλαιστίνης και της Ουκρανίας, η εξέταση βρίσκεται στη φάση που αναλύονται όλες οι πληροφορίες σχετικά με τα καταγγελλόμενα εγκλήματα για να διαπιστωθεί αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την άσκηση δικαιοδοσίας του Δικαστηρίου όσον αφορά την χρονική, την εδαφική και την επί προσώπων δικαιοδοσία. Ενώ στην περίπτωση του Αφγανιστάν, της Κολομβίας, την Γεωργίας, την Γουινέας και της Νιγηρίας, η εξέταση βρίσκεται στην αμέσως επόμενη φάση που αναλύεται το παραδεκτό της υπόθεσης υπό την έννοια της συμπληρωματικότητας και της βαρύτητας.

Εικόνα 6.1.

**Προκαταρκτικές Εξετάσεις σε εξέλιξη-Έρευνες σε εξέλιξη- Περαιωμένες
Προκαταρκτικές Εξετάσεις-Μέλη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου**

πηγη: <https://www.icc-cpi.int/en>

συμφέροντα της δικαιοσύνης. The International Criminal Court. Preliminary Examinations. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/comm%20and%20ref/Pages/communications%20and%20referrals.aspx.

7. Η "ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ" ΤΗΣ ΟΥΓΚΑΝΤΑ

7.1. Ιστορική Αναδρομή

Μια εξαιρετικά σύντομη μελέτη της σύγχρονης ιστορίας της Ουγκάντα, που χαρακτηρίζεται από πληθώρα περιστατικών βίας και συνεχών αλλαγών καθεστώτων διακυβέρνησης, θα ήταν επαρκής προκειμένου να γίνει κατανοητό ότι οι ένοπλες συγκρούσεις που μαίνονται στην περιοχή αυτή δεν οφείλονται σε μία μόνο αιτία, αλλά είναι αποτέλεσμα μιας ποικιλίας παραγόντων (Quinn, 2009:55).

Από τις αρχές του 1970, η χώρα βρισκόταν σε μία εμπόλεμη κατάσταση μεταξύ του εκάστοτε ηγέτη της και αυτών που επιθυμούσαν την ανατροπή του και την ανάληψη της εξουσίας. Τελικά, μετά από συνεχές αλλαγές κυβερνήσεων, ο Yoweri Museveni αγωνιζόμενος με την "Κίνηση της Εθνικής Αντίστασης (NRA)" εναντίον όλων των προηγούμενων ηγετών της χώρας, ανέλαβε το 1986 την εξουσία, την οποία διατηρεί μέχρι και σήμερα.

Το γεγονός όμως της ανάληψης της εξουσίας από τον Museveni δεν έφερε την ειρήνη στην περιοχή. Άμεσα ξεκίνησε εμφύλιος πόλεμος μεταξύ των κυβερνητικών στρατευμάτων και των ανταρτών του " Στρατού της Αντίστασης του Κυρίου (LRA)" που έμελε να γίνει ένας από τους μακροβιότερους εμφυλίους της αφρικανικής ηπείρου (Quinn, 2009:56). Στόχος των ανταρτών, των οποίων από το 1988 ηγείται ο Joseph Kony, ήταν να ανατρέψουν την κυβέρνηση για να εγκαθιδρύσουν ένα θεοκρατικό καθεστώς, το οποίο θα βασιζόταν στις 10 Εντολές (Souare, 2009:371).

Αρχικά η σύγκρουση λάμβανε χώρα στην περιοχή Acholi της Βόρειας Ουγκάντας και με την πάροδο των χρόνων επεκτάθηκε στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, στο Νότιο Σουδάν και στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, αποτέλεσμα του εμφυλίου μεταξύ του "Στρατού της Αντίστασης του Κυρίου" και του στρατού της Ουγκάντα είναι οι αντάρτες να έχουν σκοτώσει περισσότερους από 100.000 ανθρώπους στην κεντρική Αφρική και να έχουν απαγάγει περισσότερα από 60.000 παιδιά, τα περισσότερα εκ των οποίων εντάχθηκαν στην οργάνωση ως μαχητές⁵⁶.

⁵⁶ Newpost. Ουγκάντα : Παραδόθηκε διοικητής του στρατού Τζόζεφ Κόνι. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://newpost.gr/kosmos/412278/oygkanta-paradothhke-dioikhths-toy-diabohtoy-tzozef-koni>

7.2. Η ενασχόληση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Στα πρώτα χρόνια της δεύτερης χιλιετίας οι δρόμοι της Καμπάλα, πρωτεύουσας της χώρας, μαστίζονταν από εκτεταμένες ταραχές ως αποτέλεσμα της ραγδαίας επιδείνωσης της ανθρωπιστικής κατάστασης, των σκανδάλων διαφθοράς των προσώπων της κυβέρνησης και των διώξεων των πολιτικών της αντιπάλων. Οι αρνητικές κριτικές της κυβέρνησης που είχαν ως συνέπεια να αμαυρώνεται η εικόνα του προέδρου Museveni, δεν προέρχονταν μόνο από τους τοπικούς ηγέτες, αλλά και από διεθνείς παράγοντες-δωρητές που αποτελούσαν πηγή χρηματοδότησης της Ουγκάντα, σε ποσοστό της τάξης του 35 με 50 % του ετήσιου προϋπολογισμού της (Nouwen και Werner, 2011:948), οι οποίοι ασκούσαν πίεση για τερματισμό της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και για ειρηνική επίλυση της μέχρι τότε αποτυχημένης στρατιωτικής προσπάθειας αντιμετώπισης των ανταρτών του Στρατού της Αντίστασης του Κυρίου (LRA) που είχε προωθήσει η κυβέρνηση από το 1986.⁵⁷

Η πίεση αυτή γινόταν ακόμα πιο έντονη λόγω της επικείμενης καταδικαστικής απόφασης της χώρας από το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για παραβιάσεις σχετικές με το διεθνές δίκαιο που είχαν λάβει χώρα στα ανατολικά της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό⁵⁸ που σε συνδυασμό με την επιθυμία του Museveni να συνεχίσει να ηγείται της χώρας, οδήγησε τον τελευταίο μπροστά σε ένα αδιέξοδο. Την λύση σε αυτό το αδιέξοδο του προέδρου έδωσαν οι ξένοι νομικοί σύμβουλοι της Ουγκάντα που πρότειναν στην κυβέρνηση να παραπέμψει προς λύση της εμπόλεμης κατάστασης που υπήρχε στην εδαφική της επικράτεια στο Γραφείο του Εισαγγελέα (OTP) του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (Nouwen και Werner, 2011:947).

Πράγματι, τον Δεκέμβριο του 2003, ο Πρόεδρος της Ουγκάντα, Yoweri Museveni, έλαβε την απόφαση να παραπέμψει την κατάσταση σχετικά με τον "Στρατό της Αντίστασης του Κυρίου (LRA)" στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Αυτή η απόφαση, όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων, αποτέλεσε μέρος μιας στρατηγικής της κυβέρνησης, η οποία βασιζόμενη στην πραγματοποίηση μιας διεθνούς εκστρατείας φήμης σχετικά με τον σεβασμό εκ μέρους της των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε αντίθεση με τους «παράλογους», «θρησκευτικούς φονταμενταλιστές» και «τρομοκράτες» στρατιώτες του LRA, κατάφερε να έχει στο πλευρό

⁵⁷ Συνέντευξη του Yoweri Museveni την 9 Ιουνίου 2005. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.irinnews.org/report/54853/uganda-interview-with-president-yoweri-museveni>

⁵⁸ The International Court of Justice. Cases: Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda). [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.icj-cij.org/docket/files/116/10455.pdf>

της ως σύμμαχο την διεθνή κοινότητα, με απώτερο στόχο την επικράτηση της σε βάρος των ανταρτών (Nouwen και Werner, 2011:949).

Το μέγεθος και η σοβαρότητα των εγκλημάτων, τα τεράστια οφέλη που θα αποκόμιζαν τα θύματα μέσω της εθνικής συμφιλίωσης και της κοινωνικής τους επανένταξης, καθώς και η αδυναμία των αρχών της Ουγκάντα για τη σύλληψη των ατόμων που έφεραν την μεγαλύτερη ευθύνη για τη διάπραξη των εγκλημάτων, είχε ως αποτέλεσμα το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο να ασκήσει την δικαιοδοσία του προχωρώντας σε έρευνα και η "κατάσταση" της Ουγκάντα να αποτελέσει την πρώτη παραπομπή στο μόλις ενός έτους θεσμό.

Η έρευνα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου είχε σαν αποτέλεσμα τον Οκτώβριο 2005 να εκδοθούν εντάλματα για τη σύλληψη των πέντε ανωτέρων ηγετών του "Στρατού της Αντίστασης του Κυρίου (LRA)"⁵⁹. Ειδικότερα, εκδόθηκαν εντάλματα εναντίον των:

α) Joseph Kony, ως φερόμενου διοικητή του LRA, ο οποίος κατηγορήθηκε για τριάντα τρεις (33) περιπτώσεις εκ των οποίων οι δώδεκα (12) είναι για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (ανθρωποκτονία με πρόθεση, υποδούλωση, σεξουαλική δουλεία, βιασμό και άλλες απάνθρωπες πράξεις οι οποίες προκαλούν σωματικές βλάβες) και οι είκοσι μία (21) για εγκλήματα πολέμου (ανθρωποκτονία με πρόθεση, απάνθρωπη μεταχείριση, επίθεση κατά άμαχου πληθυσμού, λεηλασία, βιασμό και στρατολόγηση παιδιών).

β) Vincent Otti, ως φερόμενου δεύτερου στην ιεραρχία του LRA, ο οποίος κατηγορήθηκε για τριάντα δύο (32) περιπτώσεις εκ των οποίων οι έντεκα (11) είναι για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (ανθρωποκτονία με πρόθεση σεξουαλική δουλεία, βιασμό και άλλες απάνθρωπες πράξεις οι οποίες προκαλούν σωματικές βλάβες) και είκοσι μία (21) για εγκλήματα πολέμου (βιασμός, επίθεση κατά άμαχου πληθυσμού, στρατολόγηση παιδιών, απάνθρωπη μεταχείριση, λεηλασία και ανθρωποκτονία με πρόθεση).

γ) Okot Odhiambo, ως φερόμενος αναπληρωτής διοικητής του LRA, ο οποίος απεβίωσε.

δ) Raska Lukwiya, ως φερόμενος αναπληρωτής διοικητής του LRA, και

⁵⁹ The International Criminal Court. Situation and Cases: Uganda. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/situations/situation%20icc%200204/Pages/situation%20index.aspx

ε) Dominic Ongwen, ως φερόμενου διοικητή ταξιαρχίας του LRA, ο οποίος κατηγορήθηκε για επτά περιπτώσεις (7) εκ των οποίων οι τρεις (3) είναι για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (ανθρωποκτονία με πρόθεση, υποδούλωση και άλλες απάνθρωπες πράξεις οι οποίες προκαλούν σωματικές βλάβες) και οι τέσσερις (4) για εγκλήματα πολέμου (ανθρωποκτονία με πρόθεση, βιασμός, απάνθρωπη μεταχείριση, επίθεση κατά άμαχου πληθυσμού και λεηλασία).

Οι βασικοί (α) και (β) κατηγορούμενοι παραμένουν μέχρι και σήμερα ασύλληπτοι, το ένταλμα σύλληψης του (δ) κατηγορούμενου σύμφωνα με απόφαση του προδικαστικού τμήματος II τον Ιούλιο του 2007 έπαψε να ισχύει, ενώ ο (ε) κατηγορούμενος παραδόθηκε αυτοβούλως τον Ιανουάριο του 2015.

Όπως αποδείχτηκε με την πάροδο των χρόνων, η προσέγγιση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου σχετικά με την Ουγκάντα, δεν ήταν ο καλύτερος τρόπος ώστε να επιτευχθεί η σύλληψη των παραπάνω ατόμων και η ειρήνη στην περιοχή. Αντίθετα, όξυνε τις υφιστάμενες εντάσεις και πολλαπλασίασε τις εστίες τους, με αποτέλεσμα η δράση του Δικαστηρίου να έχει δεχθεί μέχρι και σήμερα πολύ μεγάλη αρνητική κριτική.

7.3. Στοιχεία που υποστηρίζουν την αποτυχία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

7.3.1. Η προκατάληψη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Με την παραπομπή της κατάστασης στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο η κυβέρνηση της Ουγκάντα θέλησε να πετύχει το βασικό πολιτικό της στόχο που δεν ήταν άλλος από τη διατήρηση της ισχύς της (Λεμπρέν, 2009) μέσω της αντιμετώπισης εκ μέρους της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης του LRA ως εχθρού της ανθρωπότητας και "νομιμοποιώντας" με αυτόν τον τρόπο τις εναντίον του στρατιωτικές επιχειρήσεις (Souare, 2009:377).

Πράγματι, εκμεταλλευόμενη το νεοσύστατο θεσμό και την επιθυμία των εκπροσώπων του για την άμεση επίτευξη της αξιοπιστίας του από την πρώτη κίολας κατάσταση, η κυβέρνηση της Ουγκάντα κατάφερε να αντιστρέψει το εις βάρος της κλίμα για τις παραβιάσεις των δυνάμεων της και την αποτυχία βελτίωσης της ανθρωπιστικής κατάστασης στο βόρειο τμήμα

της χώρας, ανανεώνοντας την υποστήριξη προς το μέρος της από τη διεθνή κοινότητα, δεσμευόμενη για δικαιοσύνη και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Branch, 2007:179).

Η επίτευξη του παραπάνω στόχου έγινε φανερή όταν τον Δεκέμβριο του 2004, σε κοινή συνέντευξη τύπου στο Λονδίνο, ο Εισαγγελέας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου Luis Moreno-Ocampo και ο πρόεδρος της Ουγκάντα Yoweri Museveni ενημέρωσαν δημοσιογράφους και κοινό σχετικά με τις λεπτομέρειες της διαδικασίας έρευνας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για τον εμφύλιο της χώρας (Essoungou, 2007). Σε αυτή τη συνέντευξη τύπου υπονοήθηκε ότι μόνο ο "Αντιστασιακός Στρατός του Κυρίου" θα είναι το αντικείμενο των ερευνών (Nouwen και Werner, 2011:951), ενώ εναντίον της κυβέρνησης της Ουγκάντα, που παρουσιάστηκε ως συνεργάτης του Δικαστηρίου, δεν θα ασκηθεί καμία δίωξη (Sinclair, 2013:78). Μετά την αρνητική κριτική που δέχθηκε η κίνηση για κοινή συνέντευξη τύπου, ο Εισαγγελέας αποπειράθηκε να δώσει διευκρινίσεις σχετικά με το ότι η κυβέρνηση δεν θα είναι άμοιρη της λογοδοσίας, όμως η μετέπειτα επίσημη προσέγγιση του Δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία υπήρχαν αποδεικτικά στοιχεία μόνο εναντίον των ανταρτών, η από κοινού διεξαγωγή ερευνών με την κυβέρνηση της Ουγκάντα καθώς και η συμμετοχή των εκπροσώπων τους σε χαλαρές δραστηριότητες όπως π.χ. ένα ταξίδι με πλοίο για ανώτερους αξιωματούχους της Ουγκάντα και του ανώτερου προσωπικού του Δικαστηρίου κατά μήκος των ολλανδικών καναλιών, επιβεβαίωσαν τις αρχικές εκτιμήσεις που επακολούθησαν την κοινή συνέντευξη τύπου και οδήγησαν στο ασφαλές συμπέρασμα, ότι το Δικαστήριο "καθάρισε την κυβέρνηση" όπως χαρακτηριστικά κυκλοφόρησε το πρωτοσέλιδο εφημερίδας της Ουγκάντα (Nouwen και Werner, 2011:951).

Η μεροληπτική στάση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου υπέρ της κυβέρνησης του Museveni, λαμβάνοντας την απόφαση για παραπομπή μόνο του LRA και αδιαφορώντας για τις προηγούμενες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από όλους τους εμπλεκόμενους σε όλη τη διάρκεια των ένοπλων συγκρούσεων, είχε σαν αποτέλεσμα να βαθαίνει το ρήγμα ανάμεσα στις αντιμαχόμενες πλευρές, το αίσθημα της αδικίας των διωκόμενων να ενισχύει το μίσος τους προς τους αντιπάλους και τον διεθνή θεσμό και τα θύματα των συγκρούσεων να μην έχουν εμπιστοσύνη για μια δίκαιη και προς το συμφέρον τους λύση, με συνέπεια η επίτευξη της ειρήνης στην περιοχή να αποτελεί μία ουτοπία μέχρι και σήμερα (Izama, 2009:54).

7.3.2. Η υποτίμηση εκ μέρους του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου των προσπαθειών για λύση μέσω ειρηνευτικών διαδικασιών

Το έτος 2000, πολύ πριν την παραπομπή της "κατάστασης" στο Δικαστήριο, η κυβέρνηση της Ουγκάντα ενέκρινε νόμο που θα παρείχε αμνηστία στους αντάρτες του LRA με την ελπίδα ότι η παροχή κινήτρων στους τελευταίους θα τους οδηγούσε στην απόφαση να σταματήσουν τις εχθροπραξίες. Η αμνηστία αφορούσε όλους τους αντάρτες οι οποίοι θα παραδίνονταν και περιελάμβανε συγχώρεση και ατιμωρησία για όλες τις πράξεις βίας που είχαν διαπράξει με άμεσο στόχο να επιστρέψουν στην κοινωνία. Η ειρηνευτική αυτή διαδικασία, η οποία περιλαμβάνει τις συνομιλίες της Juba, ενός τοπικού μηχανισμού δικαιοσύνης ο οποίος διεξάγεται στο Νότιο Σουδάν, παρουσίαζε πρόοδο όχι όμως με αρκετά γρήγορο ρυθμό (Sinclair, 2013:80).

Με την πάροδο των χρόνων, μη μπορώντας η κυβέρνηση της Ουγκάντα να εξασφαλίσει την "αδρανοποίηση" των ανταρτών, είτε με στρατιωτική νίκη, είτε με τις ειρηνευτικές διαδικασίες, παρέπεμψε την κατάσταση στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Η απόφαση αυτή στηριζόταν στην λογική ότι η απειλή πιθανής δίωξης των ανταρτών του LRA εκ μέρους του Δικαστηρίου θα μπορούσε να αποβεί καθοριστική υπέρ της κυβέρνησης σε περίπτωση νέων συνομιλιών. Πράγματι, η επιβεβαίωση αυτού του τρόπου σκέψης εκ μέρους της κυβέρνησης της Ουγκάντα δεν άργησε. Όταν τον Οκτώβριο του 2005 το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο εξέδωσε τα πέντε εντάλματα σύλληψης εις βάρος των ηγετικών στελεχών του LRA, η εκπρόσωπος της κυβέρνησης και πρώην υπουργός, Betty Bigombe, έπειτα από επαφές της με τους αντάρτες ανακοίνωσε ότι αν οι τελευταίοι παραδώσουν τα όπλα οι αρχές της Ουγκάντα θα δεσμευτούν να ζητήσουν από το Δικαστήριο να παραιτηθεί των διώξεων, ενώ ταυτόχρονα ο πρωθυπουργός της Ουγκάντα δεν δίσταζε, ανάλογα με την κατάσταση, την χρονική στιγμή και τον συνομιλητή, είτε να διατυμπανίζει την απειλή της δίκης, είτε να μοιράζει υποσχέσεις για την παύση των ενεργειών του Δικαστηρίου (Essoungou, 2007).

Η έκδοση των ενταλμάτων θεωρήθηκε εκ μέρους των ανταρτών ως αναστολή επίτευξη της ειρήνης, θέτοντας την ανάκληση τους απαραίτητη προϋπόθεση για να συμφωνήσουν με την κυβέρνηση και να υπογράψουν μια ειρηνευτική συμφωνία. Ισχυρίζονταν ότι όσο το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο διεξήγαγε έρευνα στην χώρα η ποινική τους δίωξη θα ήταν

αναπόφευκτη, με αποτέλεσμα η μόνη επιλογή που είχαν ήταν η συνέχιση των εχθροπραξιών (Souare, 2009:369).

Ανάμεσα στις δύο αντιμαχόμενες πλευρές και ως άμεσοι αποδέκτες των συνεπειών των ενόπλων συγκρούσεων ήταν οι πολίτες της Ουγκάντα, οι οποίοι βρισκόντουσαν σε ένα δίλημμα, ή της ποινικής δίωξης των ηγετικών στελεχών των ανταρτών ή της προσπάθειας επίτευξης ειρήνης μέσω των διαπραγματεύσεων με την ταυτόχρονη απόσυρση των απεσταλμένων του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Η δεύτερη άποψη αντικατόπτριζε τις προσδοκίες μιας μερίδας του πληθυσμού προτεραιότητα της οποίας αποτελούσε η οριστική παύση των εχθροπραξιών. Σε αυτή την κατηγορία που πίστευε ότι η συμμετοχή του Δικαστηρίου παρεμποδίζει την ειρηνευτική διαδικασία ανάμεσα στους αντάρτες και την κυβέρνηση άνηκαν πολίτες και διάφορες οργανώσεις κυρίως του βόρειου τμήματος της Ουγκάντα, όπως η Acholi Religious Leaders Peace Initiative (ArIpi) ή η Save the Children in Uganda (SCIU) που είχαν γίνει άμεσοι αποδέκτες των αποτελεσμάτων που επέφεραν οι εχθροπραξίες (Essoungou, 2007). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο διάλογος που είχε ο Γιάν Έγκελαντ⁶⁰ κατά τη διάρκεια επίσκεψής του σε καταυλισμό προσφύγων στην βόρεια Ουγκάντα τον Σεπτέμβριο του 2006 με τον επικεφαλής του καταυλισμού. Ο Έγκελαντ προσπαθώντας να επιχειρηματολογήσει για την παρουσία του Δικαστηρίου ανέφερε το επιχείρημα της απόδοσης δικαιοσύνης για τους δράστες των εγκλημάτων για να λάβει την απάντηση ότι το μόνο που θέλουν οι πρόσφυγες είναι ειρήνη καθώς η σύλληψη και η δίκη των πέντε ηγετών του LRA, δεν θα επαναφέρει στη ζωή τους ανθρώπους που χάθηκαν, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι το Δικαστήριο τελικά ευνοεί τον πόλεμο αντί να φέρνει την ειρήνη (Essoungou, 2007).

Σε αντίθεση με όλα τα παραπάνω, η άποψη των εκπροσώπων του Δικαστηρίου σχετικά με τις πραγματικές προθέσεις των συνομιλητών ήταν τελείως διαφορετική. Ο Εισαγγελέας, που υποστήριζε ότι οι αντάρτες του LRA δεν είχαν καμία πρόθεση να παραδοθούν και ότι χρησιμοποιούσαν τις ειρηνευτικές συνομιλίες με την κυβέρνηση της Ουγκάντα προκειμένου να κερδίσουν χρόνο και πόρους προκειμένου να επιτύχουν τους εγκληματικούς τους στόχους (Nouwen και Werner, 2011:953), δεν παραιτήθηκε της έρευνας και της πρόθεσής του να δικάσει τους αντάρτες και υποχρέωσε την κυβέρνηση της Ουγκάντα να λάβει δημοσίως θέση εμμένοντας αποκλειστικά στη δικαστική λογική. Πράγματι, τον Οκτώβριο του 2006, οι αρχές

⁶⁰ Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών για ανθρωπιστικές υποθέσεις.

της Ουγκάντα ενημέρωσαν το Δικαστήριο ότι δεσμεύονταν για τη συνέχιση της δικαστικής διαδικασίας, αποδεικνύοντας ότι η δικαιοσύνη είναι απόλυτη και διακινδυνεύοντας με τον τρόπο αυτό τη συνέχιση των ένοπλων συγκρούσεων και την αύξηση των θυμάτων (Essoungou, 2007).

7.3.3. Η συμμετοχή του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου οδήγησε σε περισσότερη βία και μετέβαλλε την ασφάλεια των ήδη ευάλωτων ομάδων

Ο λόγος όμως που η σύγκρουση μεταξύ του LRA και της κυβέρνησης της Ουγκάντα θεωρήθηκε ως μία εκ των χειρότερων της σύγχρονης εποχής δεν ήταν η εδαφική της επέκταση⁶¹, αλλά η αρνητική επίδραση που είχε στα παιδιά της ευρύτερης περιοχής. Ο Joseph Kony και οι υπόλοιποι επικεφαλής των ανταρτών, ως αντίποινα της παρουσίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και προκειμένου να επανδρώσουν τον LRA, απήγαγαν χιλιάδες παιδιά ως επί το πλείστον στην περιοχή των Acholi, πολλά εκ των οποίων δεν επέστρεψαν ποτέ στην πατρική τους οικογένεια⁶².

Το φαινόμενο των απαγωγών για την στελέχωση του Στρατού της Αντίστασης του Κυρίου δεν περιορίστηκε μόνο στα παιδιά αλλά επεκτάθηκε και στους ενήλικες. Στα πλαίσια μελέτης για τις επιπτώσεις της σύγκρουσης στις ευάλωτες ομάδες που εκπόνησαν οι Phuong N. Pham, Patrick Vinck και Eric Stover, αναλύθηκαν τα ποιοτικά δεδομένα των «επαναπατριζόμενων⁶³» κατά την χρονική περίοδο μεταξύ 1986 και 2006⁶⁴. Σύμφωνα με τα δεδομένα που συνέλεξαν από τα άτομα που επαναπατρίστηκαν, το 37% ήταν ηλικίας μεταξύ 13 έως 18 ετών και το 24% ήταν ηλικίας μεταξύ 19 έως 30. Από αυτά τα άτομα, το 24% ήταν γυναίκες και 76% άντρες. Οι γυναίκες, που η μέση διάρκεια της απαγωγής ήταν 4,5 χρόνια, χρησιμοποιούνταν ως σεξουαλικές σκλάβες ή δίνονταν ως σύζυγοι στους διοικητές των ανταρτών, ενώ οι άντρες που η μέση διάρκεια απαγωγής τους ήταν για ένα χρόνο,

⁶¹ Ενώ ο LRA δρούσε παραδοσιακά στο βόρειο τμήμα της χώρας, σε απάντηση των κοινών στρατιωτικών επιχειρήσεων της Ουγκάντα, του Κονγκό, του Νότιου Σουδάν και της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας και εκμεταλλευόμενος τα διάτρητα σύνορα τους, «εξήγαγε» τον εμφύλιο διενεργώντας επιθέσεις σε χωρία που ήταν στην εδαφική επικράτεια των ανωτέρω κρατών (Peskin, 2009:689).

⁶² Αυτή η δράση των ανταρτών οδήγησε στο φαινόμενο που είναι γνωστό ως "νυχτερινές μετακινήσεις". Οι μετακινήσεις αυτές ήταν "ταξίδια" έως και είκοσι χιλιομέτρων κάποιων περιπτώσεων, χιλιάδων παιδιών ηλικίας από πέντε ως δεκαεννέα χρονών, που υπό το φόβο να πέσουν θύματα απαγωγής από τον στρατό του LRA, μετακινούνταν από τους καταυλισμούς εκτοπισμένων σε πόλεις της χώρας προκειμένου να κοιμηθούν με ασφάλεια (Sinclair, 2013:82).

⁶³ Ως επαναπατριζόμενοι ορίζονται τα παιδιά και οι ενήλικες που έπεσαν θύμα απαγωγής και κατάφεραν να επιστρέψουν από την αιχμαλωσία του LRA.

⁶⁴ Από την έναρξη του εμφυλίου μέχρι ένα χρόνο μετά την έκδοση των ενταλμάτων από Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.

χρησιμοποιούνταν ως στρατιώτες. Από την ανάλυση των δεδομένων προέκυψε το συμπέρασμα ότι, έλαβαν χώρα συνολικά περίπου 54.000 με 76.000 απαγωγές, εκ των οποίων οι 25.000 με 38.000 είχαν ως θύματα παιδιά, με τα ποσοστά της χρονικής περιόδου 2002-2006 να είναι περισσότερο από διπλάσια από τα αντίστοιχα ποσοστά της περιόδου 1986-2001, σύγκριση που αποδεικνύει ότι η παρουσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου σε συνδυασμό με τη εμμονή του στην νομική διαδικασία με την οποία χαρακτηρίστηκε η προσπάθεια του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, όπως αυτή περιγράφηκε στην προηγούμενη υποενότητα, είχαν σαν αποτέλεσμα περισσότερη βία και να αναβάλλει ακόμα περισσότερο την ασφάλεια των ευάλωτων ομάδων (Pham *et all*, 2008:406-410).

8. Η "ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ" ΤΟΥ ΝΤΑΡΦΟΥΡ

8.1. Ιστορική αναδρομή

Η μικρή ιστορία του Σουδάν ως ανεξάρτητου κράτους⁶⁵, χαρακτηρίζεται από δύο μακροχρόνιους εμφύλιους πολέμους⁶⁶ μεταξύ των κατοίκων του βόριου και του νότιου τμήματος της χώρας. Οι πόλεμοι αυτοί που είχαν ως αιτία πολιτικοοικονομικούς λόγους, τελείωσαν με δύο εκατομμύρια νεκρούς και τέσσερα εκατομμύρια εκτοπισμένους και οδήγησαν στην αυτονόμηση και στην συνέχεια την ανεξαρτητοποίηση του νότιου τμήματος⁶⁷ της χώρας το καλοκαίρι του 2011⁶⁸(Αλ Σαλέχ, 2007:14).

Η λήξη όμως των εχθροπραξιών το 2005, δεν έφερε το τέλος των ένοπλων συρράξεων στο Σουδάν. Είχε προηγηθεί η ερημοποίηση των βορείων εδαφών της χώρας ως συνέπεια της κλιματικής αλλαγής, που οδήγησε την μετακίνηση του αραβικού πληθυσμού στην περιοχή του Νταρφούρ⁶⁹, που βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της χώρας, για την εκμετάλλευση του νερού και της ήδη περιορισμένης προς καλλιέργεια γης (Αυγερόπουλος, 2009). Η μετακίνηση αυτή του πληθυσμού σε συνδυασμό με την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό που αισθανόντουσαν οι γηγενής αφρικανικοί πληθυσμοί από τα κέρδη του πετρελαίου που απολάμβανε το κράτος, οδήγησαν το 2003 στην οργάνωση από τους τελευταίους μιας νέας αντάρτικης ομάδας με την ονομασία "Κίνημα Δικαιοσύνης και Ισότητας" (Justice and Equality Movement). Αυτή η ομάδα από κοινού με τον Απελευθερωτικό Στρατό/ Κίνημα του Σουδάν (SLA/M) που είχε επανασυσταθεί⁷⁰, εξεγέρθηκαν και ξεκίνησαν σειρά επιθέσεων κατά κυβερνητικών στόχων (Roper and Barria, 2008:471). Η κυβέρνηση, της οποίας ηγέτης από το 1989 είναι ο Omar al-Bashir⁷¹, αντέδρασε αποστέλλοντας στρατό και την Ισλαμική πολιτοφυλακή "Popular Defense Forces", ενώ παράλληλα στην περιοχή εναντίον των

⁶⁵ Το Σουδάν απέκτησε την ανεξαρτησία του από την Μεγάλη Βρετανία το 1956.

⁶⁶ Πρώτος Σουδανικός Εμφύλιος Πόλεμος (1955 έως 1972) και Δεύτερος Σουδανικός Εμφύλιος Πόλεμος (1983 έως 2005).

⁶⁷ Βάση της ειρηνευτικής συμφωνίας Comprehensive Peace Agreement (CPA) που υπογράφηκε στις 9 Ιουλίου του 2005 και με την οποία τερματίστηκε ο Δεύτερος Σουδανικός Εμφύλιος Πόλεμος ανάμεσα στο Λαϊκό Απελευθερωτικό Κίνημα του Σουδάν (SPLA) και στην κυβέρνηση του Σουδάν.

⁶⁸ Στις 9 Ιουλίου 2011, το Νότιο Σουδάν αποσπάστηκε και έγινε ανεξάρτητη χώρα.

⁶⁹ Η περιοχή του Νταρφούρ, που έχει έκταση ίση περίπου με την Γαλλία, και το όνομα της σημαίνει "η γη των Φουρ".

⁷⁰ Το SLA/M είχε ιδρυθεί το 1991 από τον Daoud Bolad, ο οποίος δύο χρόνια αργότερα συνελήφθη και εκτελέστηκε από κυβερνητικά στρατεύματα.

⁷¹ Ο στρατηγός Omar al-Bashir ανέλαβε την εξουσία με πραξικόπημα ως ηγέτης του "Εθνικού Ισλαμικού Μετώπου", το σημερινό "Εθνικό Κόμμα του Κογκρέσου", και μετέτρεψε το Σουδάν σε φονταμενταλιστικό Ισλαμικό κράτος.

ανταρτών αναπτύχθηκε ένα αραβικό κίνημα με την επωνυμία "Janjaweed". Το ανωτέρω αποτελούταν από φανατικούς Ισλαμιστές που λάμβαναν, όπως έχει αποδειχθεί, στρατιωτική και υλικοτεχνική υποστήριξη από την επίσημη κυβέρνηση του Χαρτούμ⁷².

Η εντατικοποίηση των εχθροπραξιών, σε συνδυασμό με τον Δεύτερο Σουδανικό Εμφύλιο Πόλεμο που μαινόταν την ίδια χρονική περίοδο, έκανε αναγκαία την επίτευξη μιας συνολικής ειρηνευτικής συμφωνίας. Το Μάιο του 2005, η κυβέρνηση του Σουδάν και ο SLM (Sudan Liberation Movement), που ήταν ο εκφραστής αντάρτικων ομάδων, τερματίζουν τη μεταξύ τους διαμάχη, συμφωνώντας για τον αμοιβαίο αφοπλισμό του SLM και του Janjaweed. Πολλές αντάρτικες ομάδες, μεταξύ των οποίων και το "Κίνημα Δικαιοσύνης και Ισότητας" (JEM), διαφώνησαν με την ειρηνευτική συμφωνία και δημιουργώντας τον National Redemption Front (NRF) και αποφάσισαν τη συνέχιση των εχθροπραξιών επιδεινώνοντας την κατάσταση στον τομέα της ασφάλειας της περιοχής μέχρι και σήμερα (Σεραφεΐμ, 2010).

Σύμφωνα με τον Ο.Η.Ε, αποτέλεσμα των ένοπλων συγκρούσεων στην περιοχή Νταρφούρ, από το 2003 μέχρι και σήμερα, είναι οι εκτοπισμένοι να αγγίζουν τα 2,7 εκατομμύρια και οι νεκροί τους 300.000, με τη σουδανική κυβέρνηση να μην αποδέχεται τα στοιχεία, υποστηρίζοντας ότι το σύνολο των ατόμων που έχουν χάσει την ζωή τους από τις εχθροπραξίες ανέρχεται στις 10.000 (Σεραφεΐμ, 2010).

8.2. Η ενασχόληση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Τον Σεπτέμβριο του 2004, ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Kofi Annan, σε εκτέλεση του υπ' αριθμ. 1564 από την 18-09-2004 ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας, ίδρυσε μια Διεθνή Εξεταστική Επιτροπή προκειμένου να ερευνηθούν οι παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Νταρφούρ. Η επιτροπή αυτή, τον Ιανουάριο του 2005, υπέβαλε έκθεση στον Οργανισμό

⁷² Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ενημερωτικό σημείωμα σχετικά με την πολιτική κατάσταση και την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Σουδάν και το Νταρφούρ. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/696/696365/696365el.pdf, p.2-3

σύμφωνα με την οποία συνέστησε την παραπομπή της "κατάστασης" του Νταρφούρ στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο⁷³.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας, εκτιμώντας ότι η κατάσταση στο Σουδάν εξακολουθεί να αποτελεί απειλή για την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, ενεργώντας δυνάμει του κεφαλαίου VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και χρησιμοποιώντας την εξουσία που απορρέει από το άρθρο 13 εδαφ. β του Καταστατικού της Ρώμης, αποφάσισε με το υπ' αριθμ. 1593 ψήφισμα που εγκρίθηκε κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της 31-03-2005 την παραπομπή της "κατάστασης" του Νταρφούρ στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο⁷⁴. Μετά την παραπομπή από το Συμβούλιο και με βάση τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από διάφορες πηγές, ο Εισαγγελέας Λουίς Μορένο-Κάμπο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι συντρέχουν οι κανονιστικές απαιτήσεις για την έναρξη της έρευνας και αποφάσισε την 06-06-2005 να προχωρήσει στην έρευνα⁷⁵.

Η έρευνα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου από το 2005 μέχρι και σήμερα, είχε ως αποτέλεσμα να εκδοθούν εντάλματα σύλληψης εις βάρος τεσσάρων ατόμων της κυβέρνησης του Σουδάν και δύο ατόμων εκ μέρους των ανταρτών⁷⁶. Ειδικότερα, εκδόθηκαν εντάλματα:

α) Την 27-04-2007 εις βάρος του Ahmad Muhammad Harun (Ahmad Harun), πρώην Υπουργός Εσωτερικών και Ανθρωπιστικών Υποθέσεων της κυβέρνησης του Σουδάν, ο οποίος κατηγορήθηκε για σαράντα δύο (42) περιπτώσεις εκ των οποίων οι είκοσι (20) είναι για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (ανθρωποκτονία με πρόθεση, δίωξη, βίαιη μετακίνηση πληθυσμού, βιασμός, φυλάκιση ή σοβαρή στέρηση της ελευθερίας, βασανιστήρια και άλλες απάνθρωπες πράξεις) και οι είκοσι δύο (22) για εγκλήματα πολέμου (ανθρωποκτονία, επιθέσεις εναντίον του άμαχου πληθυσμού, καταστροφή περιουσίας, βιασμού, λεηλασία και προσβολή κατά της προσωπικής αξιοπρέπειας).

⁷³ United Nations. Security Council. Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the Secretary-General. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Darfur%20S200560.pdf>

⁷⁴ United Nations. Security Council. Resolution 1593. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/85FEBD1A-29F8-4EC4-9566-48EDF55CC587/283244/N0529273.pdf>

⁷⁵ The International Criminal Court. Press Release.- The Prosecutor of the ICC opens investigation in Darfur. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/2005/Pages/the%20prosecutor%20of%20the%20icc%20opens%20investigation%20in%20darfur.aspx

⁷⁶ The International Criminal Court. Situation and Cases: Darfur. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/situations/situation%20icc%200205/Pages/situation%20icc-0205.aspx

β) Την 27-04-2007 εις βάρος του Ali Muhammad Ali Abd–Al-Rahman (Ali Kushayb), ηγέτη της πολιτοφυλακής και του κινήματος "Janjaweed", ο οποίος κατηγορήθηκε για πενήντα (50) περιπτώσεις εκ των οποίων οι είκοσι δύο (22) είναι για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (ανθρωποκτονία από πρόθεση, εκτόπιση ή βίαιη μετακίνηση πληθυσμού, φυλάκιση ή άλλη σοβαρή στέρηση της σωματικής ελευθερίας κατά παράβαση βασικών κανόνων του διεθνούς δικαίου, βασανιστήρια, δίωξης και άλλες απάνθρωπες πράξεις παρόμοιου χαρακτήρα οι οποίες με πρόθεση προκαλούν βαρείες σωματικές βλάβες και πόνο) και είκοσι οκτώ (28) για εγκλήματα πολέμου (βία ασκούμενη κατά της ζωής και του προσώπου, προσβολές κατά της προσωπικής αξιοπρέπειας, ιδιαίτερα η ταπεινωτική και εξευτελιστική μεταχείριση, εσκεμμένη επίθεση εναντίον άμαχου πληθυσμού, λεηλασίες, βιασμοί, καταστροφές ή κατασχέσεις ακινήτων).

γ) Την 04-05-2009 και την 12-07-2010 αντίστοιχα εις βάρος του Omar Hassan Ahmad Al Bashir, Προέδρου της Δημοκρατίας του Σουδάν, ο οποίος κατηγορήθηκε με το πρώτο ένταλμα για επτά (7) περιπτώσεις εκ των οποίων οι πέντε (5) είναι για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (ανθρωποκτονία από πρόθεση, εξόντωση, εκτόπιση ή βίαιη μετακίνηση πληθυσμού, βασανιστήρια και βιασμό) και οι δύο (2) για εγκλήματα πολέμου (εσκεμμένη επίθεση εναντίον άμαχου πληθυσμού και λεηλασίες) και με το δεύτερο ένταλμα για τρεις (3) περιπτώσεις γενοκτονίας (ανθρωποκτονία με πρόθεση μελών ομάδας, πρόκληση βαριάς σωματικής ή διανοητικής βλάβης σε μέλη της ομάδας και με πρόθεση επιβολή επί ομάδας συνθηκών ζωής υπολογισμένων να επιφέρουν τη φυσική της καταστροφή)

δ) Την 11-09-2014 εις βάρος του Abdallah Banda Abakaer Nourain, διοικητή του Κινήματος της Δικαιοσύνης και της Ισότητας (Justice and Equality Movement) ένα από τα μέρη του Ενωμένου Μετώπου Αντίστασης (United Resistance Front), ο οποίος κατηγορήθηκε για τρία (3) αδικήματα εγκλημάτων πολέμου (βία ασκούμενη κατά της ζωής και του προσώπου, επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά προσωπικού, εγκαταστάσεων, υλικού, μονάδων ή οχημάτων που χρησιμοποιούνται από ειρηνευτικές αποστολές και λεηλασίες)⁷⁷.

ε) Την 01-03-2012 εις βάρος του Abdel Raheem Muhammad Hussein, πρώην υπουργός Εσωτερικών και πρώην Ειδικός Αντιπρόσωπος του Σουδανού Προέδρου στο Νταρφούρ, νυν Υπουργός Εθνικής Άμυνας του Σουδάν, ο οποίος κατηγορήθηκε για δεκατρείς (13)

⁷⁷ Εκτός από τον Abdallah Banda Abakaer Nourain, ένταλμα σύλληψης εκδόθηκε και για το μέλος του Κινήματος της Δικαιοσύνης και της Ισότητας Saleh Mohammed Jerbo Jamus, όμως λόγω του θανάτου του δεν είναι πλέον σε ισχύ.

περιπτώσεις εκ των οποίων οι επτά (7) είναι για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας (ανθρωποκτονία από πρόθεση, διώξεις, εκτόπιση ή βίαιη μεταφορά πληθυσμού, βιασμού, άλλες απάνθρωπες πράξεις, φυλάκιση ή άλλη σοβαρή στέρηση της σωματικής ελευθερίας και βασανιστήρια) και οι έξι (6) για εγκλήματα πολέμου (ανθρωποκτονία με πρόθεση, επιθέσεις με πρόθεση κατευθυνόμενες κατά άμαχου πληθυσμού, καταστροφή εχθρικής περιουσίας, βιασμοί, λεηλασίες και προσβολές κατά της προσωπικής αξιοπρέπειας).

Κανένας εκ των τεσσάρων ατόμων (α), (β), (γ) και (ε) που εκπροσωπούσαν την Κυβέρνηση του Σουδάν δεν έχει συλληφθεί και τα εντάλματα τους παραμένουν ανεκτέλεστα, ενώ ο (δ) εμφανίστηκε οικειοθελώς στην έδρα του Δικαστηρίου και εκκρεμή η δίκη του.

8.3. Στοιχεία που υποστηρίζουν την αποτυχία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου στο Νταρφούρ

8.3.1. Η έλλειψη συνεργασίας με την κυβέρνηση του Σουδάν.

Το γεγονός ότι η "κατάσταση" του Νταρφούρ παραπέμφθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο χωρίς να έχει εξασφαλιστεί προηγουμένως η συνεργασία του Σουδάν, αποτέλεσε την βάση της πρόβλεψης ότι η συγκεκριμένη περίπτωση θα ήταν η δυσκολότερη από όλες τις προηγούμενες με τις οποίες είχε ασχοληθεί το Δικαστήριο⁷⁸ (Roper and Barria, 2008:472). Ο φόβος της δυσκολίας της έρευνας και η μετέπειτα εξέλιξη της ποινικής διαδικασίας είχε να κάνει με το γεγονός ότι το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δεν μπορεί να επιβάλει τις αποφάσεις του στο Σουδάν, αφού το συγκεκριμένο κράτος δεν έχει υιοθετήσει τις αρχές του Καταστατικού της Ρώμης και δεν είχε καμία υποχρέωση για συνεργασία που να απορρέει από κάποια διεθνή συμφωνία (Cryer, 2006:196). Ακόμα και η υποχρέωση για συνεργασία υπό τον φόβο-απαίτηση του Συμβουλίου Ασφαλείας, δεν άμβλυσε αυτές τις ανησυχίες καθώς ο Οργανισμός δεν διέθετε τρόπο καταναγκασμού. Το γεγονός αυτό είχε επιβεβαιωθεί και κατά τη διάρκεια της έρευνας του Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία (ICTY), όπου είχε εκδοθεί το υπ' αριθμ. 827 από το 1993 Ψήφισμα, σύμφωνα με το οποίο οριζόταν ότι όλα τα κράτη που ανήκουν στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, πρέπει να συνεργάζονται πλήρως με το Διεθνές

⁷⁸ Είχαν προηγηθεί οι καταστάσεις της Ουγκάντα, της Κεντρικής Αφρικανικής Δημοκρατίας και του Κονγκό.

Ποινικό Δικαστήριο, συμπεριλαμβανομένης και της απαίτησης για την σύλληψη ατόμων στα οποία απαγγέθηκαν κατηγορίες και η μεταφορά τους στην έδρα του Δικαστηρίου (Meron, 1997).

Οι παραπάνω προβληματισμοί δεν άργησαν να επαληθευτούν. Τον Φεβρουάριο του 2006, μετά από συνάντηση που είχαν οι εκπρόσωποι του Διεθνές Ποινικού Δικαστηρίου με αξιωματούχους του Σουδάν έγινε αντιληπτό ότι με την άρνηση της η κυβέρνηση να επιτρέψει στο Δικαστήριο να διεξάγει έρευνα στο Νταρφούρ, έδωσε ένα τέλος στις συνεχιζόμενες εκκλήσεις του οργανισμού για συνεργασία (Roper and Barria, 2008:472).

Η αρνητική στάση της κυβέρνησης όσον αφορά την απόφαση του Εισαγγελέα του Δικαστηρίου να ξεκινήσει την έρευνα στο Νταρφούρ την ίδια χρονική περίοδο που το Σουδάν υπέγραφε την ειρηνευτική συμφωνία Comprehensive Peace Agreement (CPA) με το Λαϊκό απελευθερωτικό Κίνημα (SPLA)⁷⁹ για την αυτονομία αρχικά του Νότιου Σουδάν και στη συνέχεια την ανεξαρτητοποίηση του, ερμηνεύεται από την πεποίθηση της ότι πρόκειται για μία κατασταλτική απόφαση εναντίον. Θεωρήθηκε ότι η έρευνα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου ήταν μια προσπάθεια πολιτικής παρέμβασης από τα δυτικά κράτη που απαρτίζουν το Συμβούλιο Ασφαλείας, παρουσιάζοντας το κράτος του Σουδάν ως εχθρό της διεθνούς κοινότητας επιβάλλοντας του εμπάργκο όπλων, την υποχρέωση να αφοπλιστεί η ισλαμική οργάνωση Janjaweed και την παρουσία στην περιοχή του Νταρφουρ ειρηνευτικής δύναμης των Ηνωμένων Εθνών, με απώτερο σκοπό την πτώση του πρόεδρου Bashir και την ανάληψη της διακυβέρνησης από φιλοδυτικούς ηγέτες (Nouwen και Werner, 2011:955).

Οι ισχυρισμοί της κυβέρνησης, κατά την άποψη της, δεν άργησαν να επιβεβαιωθούν. Τον Απρίλιο του 2007 ο Εισαγγελέας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου εξέδωσε ένταλμα σύλληψης εις βάρος του τότε υπουργού ανθρωπιστικών υποθέσεων του Σουδάν και πρώην υπουργού εσωτερικών Ahmad Muhammad Harun (Ahmad Harun) και του ηγέτη της πολιτοφυλακής Ali Muhammad Ali Abd-Al-Rahman (Ali Kushayb), ζητώντας από την Σουδανική κυβέρνηση να συνεργαστεί για την σύλληψη και την παραπομπή των ανωτέρω στο Δικαστήριο. Η πάγια άρνηση για συνεργασία της κυβέρνησης του Χαρτούμ, οδήγησε δύο χρόνια αργότερα στην έκδοση εντάλματος σύλληψης εναντίον του προέδρου της χώρας Omar Hassan Ahmad Al Bashir και ένα χρόνο αργότερα την έκδοση και δεύτερου εντάλματος

⁷⁹ Ιούνιος του 2005

σύλληψης συμπεριλαμβανόμενων αυτή τη φορά και τρεις κατηγορίες για το αδίκημα της γενοκτονίας.

Το αίτημα του Εισαγγελέα για την σύλληψη του Al Bashir ενίσχυσε την άποψη ότι το Δικαστήριο λειτουργεί πολιτικά και επιδιώκει την αλλαγή της κυβέρνησης καθώς η εκτέλεση του εντάλματος θα οδηγούσε αναπόφευκτα στην αλλαγή αρχηγού κράτους και τουλάχιστον στην αντικατάσταση όλου του κρατικού μηχανισμού που χρησιμοποιήθηκε εκ μέρους του ανωτέρω για την διάπραξη των άδικων πράξεων (Nouwen και Werner, 2011:956). Επίσης, το γεγονός ότι εκπρόσωπος των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής μίλησε για σταθερή πολιτική εποπτεία του Συμβουλίου Ασφαλείας μέσω της διαδικασίας του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες ανακοίνωσαν την αίτηση για ένταλμα σύλληψης του Al Bashir πριν από τον Εισαγγελέα, καθώς και ότι οι κυβερνήσεις της Γαλλίας και του Καναδά συμπεριλαμβανομένης και εκείνης των ΗΠΑ, κάλεσαν την κυβέρνηση του Σουδάν και τις πολιτικές δυνάμεις να δείξουν αυτοσυγκράτηση και να συνεργαστούν πλήρως με το Δικαστήριο υποστηρίζοντας ότι για την κρίση στο Νταρφούρ η μόνη λύση που μπορεί να δοθεί είναι πολιτική (Νιαώτη, 2009), επιβεβαίωσε την γνώμη της κυβέρνησης του Σουδάν ότι «η διεθνής ποινική δικαιοσύνη» είναι απλώς άλλο ένα εργαλείο στην εργαλειοθήκη των ΗΠΑ και των συμμάχων της να ανατρέψουν ένα ισλαμικό καθεστώς που δεν εγκρίνουν (Nouwen και Werner, 2011:955).

Η απόρριψη της συνεργασίας με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο συνεχίζεται μέχρι και σήμερα καθώς ο πρόεδρος Μπασίρ θεωρεί τα εις βάρος του εντάλματα "άνευ ουσίας", γνωρίζοντας την στήριξη που έχει από τον λαό του Σουδάν⁸⁰, ότι οι ειρηνευτικές δυνάμεις που βρίσκονται στη χώρα δεν έχουν δικαιοδοσία να προχωρήσουν στη σύλληψη του και ότι οι εταίροι του στην Αφρικανική Ένωση, παρότι που κάποιοι από αυτούς είναι μέλη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, δεν πρόκειται να ενεργήσουν ως εντολοδόχοι της διεθνούς κοινότητας (Νιαώτη, 2009).

⁸⁰ Ο Όμαρ Χάσαν αλ-Μπασίρ κέρδισε το 94% των ψήφων στις εκλογές που διεξήχθησαν στη χώρα τον Απρίλιο του 2015, εδραιώνοντας την εδώ και 25 έτη εξουσία του.

8.3.2. Η έλλειψη συνεργασίας με κράτη μέλη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 86 του Καταστατικού της Ρώμης, τα κράτη που το έχουν υιοθετήσει έχουν την υποχρέωση να συνεργάζονται πλήρως με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο σε ότι αφορά την ανάκριση και δίωξη των εγκλημάτων που εμπίπτουν στην δικαιοδοσία του. Συνεπώς, σε σχέση με τα όσα λεπτομερώς αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα και σε συνδυασμό με το σύνολο του Κεφαλαίου 9 του Καταστατικού εξάγεται το συμπέρασμα ότι όλα τα Κράτη-Μέρη του είναι υποχρεωμένα κατόπιν αιτήματος δικαστικής αρωγής, να συλλάβουν και να παραδώσουν τον πρόεδρο του Σουδάν στο Δικαστήριο σε περίπτωση που ο τελευταίος βρισκόταν στο έδαφος τους. Λογικό θα ήταν λοιπόν, να θεωρηθεί ότι η έκδοση των δύο ενταλμάτων σύλληψης εναντίον του Al Bashir θα είχαν ως αποτέλεσμα την "απομόνωση" του Σουδάν και τον περιορισμό της φυσικής παρουσίας του προέδρου εντός των συνόρων της χώρας του. Η πραγματικότητα όμως είναι τελείως διαφορετική.

Με αφορμή την έκδοση του πρώτου εκ των ενταλμάτων σύλληψης εναντίον του προέδρου του Σουδάν, η επίσημη άποψη του Χαρτούμ, περί πολιτικής παρέμβασης εκ μέρους των δυτικών δυνάμεων στα εσωτερικά της χώρας με απώτερο σκοπό την αλλαγή της ηγεσίας της χώρας, βρήκε συμπαραστάτες και τα υπόλοιπα Αφρικανικά κράτη. Θεωρώντας ότι η διεθνής δικαιοσύνη όπως εκφράζεται από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο λειτουργεί πολιτικά και διώκει μόνο Αφρικανικές χώρες, η Αφρικανική Ένωση κατά την διάρκεια του συνεδρίου της το 2009 υιοθέτησε την απόφαση να μην συνεργαστεί κανένα κράτος που την απαρτίζει με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, ακόμα και στην περίπτωση που αυτά είναι ταυτόχρονα και μέλη του, όσον αφορά την σύλληψη και την παράδοση του προέδρου του Σουδάν⁸¹. Πράγματι, αυτή η απόφαση που έλαβαν τα κράτη της Αφρικανικής Ένωσης για την μη συνεργασία με το Δικαστήριο υλοποιείται μέχρι σήμερα από τα κράτη που την απαρτίζουν με αποτέλεσμα ο Al Bashir να μην έχει λογοδοτήσει για τα αδικήματα για τα οποία κατηγορείται.

Η πρώτη χώρα που προστάτευσε πρόθυμα τον Bashir παρά την υποχρέωση που είχε ως μέλος του Καταστατικού για συνεργασία με το Δικαστήριο ήταν το Τσαντ που φιλοξένησε τον πρόεδρο του Σουδάν κατά τη σύνοδο κορυφής του Σάχελ και της Σαχάρα, ενώ ακολούθησε η Κένυα που τον φιλοξένησε τον Αύγουστο και τον Οκτώβριο του 2010 με

⁸¹ African Union. Decision on the meeting of African States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)(Doc. Assembly/AU/13(XIII)). [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://reliefweb.int/report/sudan/decision-meeting-african-states-parties-rome-statute-international-criminal-court>

αφορμή τον εορτασμό του νέου της Συντάγματος και την συζήτηση σχετικά με το δημοψήφισμα για την απόσχιση του Νταρφούρ αντίστοιχα (Van der Vyver, 2011:686-687). Και στις δύο προαναφερόμενες περιπτώσεις, τα κράτη στηριζόμενα στην ερμηνεία του άρθρου 98 του Καταστατικού θεώρησαν ότι για να συλλάβουν και να παραδώσουν τον Bashir, έχοντας ο τελευταίος την ιδιότητα του προέδρου που απολαμβάνει ασυλία, θα έπρεπε το Δικαστήριο να έχει έρθει προηγουμένως σε συνεργασία με το Σουδάν προκειμένου το κράτος προέλευσης να παρέχει την συναίνεση του (Oyug, 2014). Η θέση του Δικαστηρίου ήταν αντίθετη στους παραπάνω ισχυρισμούς και αποτυπωνόταν στην εφαρμογή του άρθρου 27 του Καταστατικού. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο έχει δικαιοδοσία έναντι όλων χωρίς διάκριση με βάση την υπηρεσιακή ιδιότητα, ακόμα και για περιπτώσεις που ο διωκόμενος είναι αρχηγός κράτους. Όμως η ενέργεια του Δικαστηρίου, μετά την άρνηση των δύο κρατών να συλλάβουν τον πρόεδρο του Σουδάν, απλά να ενημερώσει με δύο αποφάσεις το Συμβούλιο Ασφαλείας και τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών προκειμένου να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα χωρίς να κάνει καμία αναφορά στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τα άρθρα 27 και 86 του Καταστατικού και να μην ερμηνεύσει το άρθρο 98 εξαφανίζοντας κάθε αμφιβολία και λανθασμένη προσέγγιση στο θέμα της διεθνούς συνεργασίας, οδήγησε στην διαφορετική ερμηνεία των άρθρων εκ μέρους των κρατών μέχρι και σήμερα (Χαλκιαδάκη, 2013:10)⁸².

8.3.3. Η ολιγορμία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Αμέσως μετά την παραπομπή της "κατάστασης" από το Συμβούλιο Ασφαλείας στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, η κυβέρνηση του Σουδάν αντέδρασε με τη δημιουργία ενός Ειδικού Εθνικού Ποινικού Δικαστηρίου για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν στο Νταρφούρ κάνοντας ακόμα πιο περίπλοκη την έρευνα καθώς το Δικαστήριο έπρεπε να ισορροπήσει ανάμεσα στην αρχή της συμπληρωματικότητας και την ανάγκη να δικαιολογήσει την υπόσταση και το κύρος του (Roper and Barria, 2008:458,472).

Η τακτική του Εισαγγελέα τον πρώτο καιρό της ενασχόλησης του με την "κατάσταση" στο Νταρφούρ ήταν να προσεγγίζει την κυβέρνηση του Σουδάν με φιλική διάθεση και πνεύμα

⁸² Τελευταία περίπτωση μη συνεργασίας κράτους μέλους με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ήταν η περίπτωση της Νότιας Αφρικής. Τον Ιούνιο του 2015 ο πρόεδρος του Σουδάν βρέθηκε στη Νότια Αφρική για να συμμετάσχει στη σύνοδο κορυφής της Αφρικανικής Ένωσης. Παρά το αίτημα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για τη σύλληψή του, η κυβέρνηση της Νότιας Αφρικής δεν απέτρεψε την έξοδο του Bashir από τη χώρα και την επιστροφή του στο Σουδάν.

συνεργασίας. Στις εκθέσεις του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας τόνιζε τις περιπτώσεις συνεργασίας με την επίσημη κυβέρνηση του Σουδάν αποφεύγοντας να αναφέρει τις αντίστοιχες περιπτώσεις μη συνεργασίας, ενώ δεν παρέλειπε να εκφράζει την άποψη για τερματισμό της ενασχόλησης του Δικαστηρίου με την συγκεκριμένη κατάσταση λόγω συμπληρωματικότητας (Nouwen and Werner 2011:959). Ακόμα και όταν στο Εθνικό Ποινικό Δικαστήριο δεν κατηγορήθηκε κανένας από τους υψηλόβαθμους αξιωματούχους για εγκλήματα πολέμου ή εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και έχοντας ήδη υπογράψει από τον Αύγουστο του 2005 ο πρόεδρος Omar al-Bashir νόμο που παρείχε γενική αμνηστία σε οποιοδήποτε μέλος των ενόπλων δυνάμεων που διέπραξε εγκλήματα (Roper and Barria, 2008:472), ο Εισαγγελέας ζήτησε από τους δικαστές του Δικαστηρίου να εξετάσουν την περίπτωση έκδοσης κλητεύσεων και όχι ενταλμάτων σύλληψης για τους Ahmad Muhammad Harun (Ahmad Harun) και Ali Muhammad Ali Abd-Al-Rahman (Ali Kushayb), με την λογική ότι μελλοντικά θα κλητεύονταν και άτομα που άνηκαν στο στρατόπεδο των ανταρτών, δείχνοντας με αυτό τον τρόπο την αμερόληπτη προσέγγιση του (Nouwen and Werner 2011:959).

Ενώ η συνεργασία μεταξύ του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και της κυβέρνησης του Σουδάν συνεχιζόταν όσον αφορά την δίωξη των ανταρτών του LRA, με την έκδοση των δύο πρώτων ενταλμάτων η κυβέρνηση διέκοψε κάθε είδους συνεργασία. Έτσι στην εξάντληση των πιθανοτήτων για συνεργασία με την κυβέρνηση του Σουδάν, το Δικαστήριο σπατάλησε μεγάλο χρονικό διάστημα από την στιγμή ενασχόλησης του μέχρι την έκδοση των δύο πρώτων ενταλμάτων με αποτέλεσμα να επικριθεί έντονα για την καθυστερημένη δίωξη των υπαίτιων καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και απονομής δικαιοσύνης (Roper and Barria, 2008:457).

8.3.4. Η μεροληψία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου

Με την διακοπή της συνεργασίας εκ μέρους της κυβέρνησης του Σουδάν, ο Εισαγγελέας ανακοίνωσε επίσημα ότι η συνέχιση της έρευνας για την "κατάσταση" στο Νταρφούρ θα έχει ως αντικείμενο αυτούς που συντηρούν τον Ahmad Harun σε υπουργική θέση βάζοντας επίσημα στο στόχο τον πρόεδρο του Σουδάν και επιβεβαιώνοντας τις σκέψεις ότι σε περίπτωση συνεργασίας και παράδοσης των Ahmad Harun και Ali Kushayb η έρευνα με σκοπό την δίωξη δραστών δεν θα συνέχιζε για άτομα που βρίσκονταν πιο ψηλά στην κυβερνητική αλυσίδα του Σουδάν (Nouwen and Werner 2011:961).

Η δράση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου βρήκε συμμάχους τους αντάρτες του "Κινήματος Δικαιοσύνης και Ισότητας" (JEM) μέσω της υποστήριξης που εκδήλωσαν οι ίδιοι και η οποία αποτυπώθηκε από τον ηγέτη τους σε δημόσιες δηλώσεις. Οι αντάρτες αντιλαμβάνονταν το Δικαστήριο ως σύμμαχο τους και στην απροθυμία της κυβέρνησης του Σουδάν για συνεργασία και παράδοση των ατόμων εναντίον των οποίων είχαν εκδοθεί εντάλματα σύλληψης, αντέδρασαν με εντατικοποίηση των επιθέσεων τους⁸³. Η θετική προσέγγιση που είχαν στο Δικαστήριο και η διάθεση τους για συνεργασία αποτυπώθηκε τόσο στις δηλώσεις, όσο και στην ενέργεια των τριών μελών τους να μεταβούν οικιοθελώς στην έδρα του Δικαστηρίου στην Ολλανδία όταν κλήθηκαν να καταθέσουν για πιθανή διάπραξη εκ μέρους τους εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και εγκλημάτων πολέμου (Nouwen and Werner 2011:957-958).

Η παραπάνω συνεργασία οδήγησε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο να επαινεί δημόσια τους αντάρτες σε αντίθεση με την κυβέρνηση του Σουδάν (Sterling, 2010). Η διάκριση αυτή μεταξύ "φίλου" και "εχθρού" έγινε και στην πράξη τόσο με το να μην επιβεβαιωθούν κατηγορίες εναντίον του γενικού συντονιστή των στρατιωτικών επιχειρήσεων του United Resistance Front, Bahar Idriss Abu Garda, όσο και με την έφεση που άσκησε ο εισαγγελέας κατά της απόφασης του προ-ανακριτικού τμήματος να εκδώσει ένταλμα σύλληψης σε βάρος του προέδρου του Σουδάν που να μην περιέχει την κατηγορία της γενοκτονίας και να ακολουθήσει στη συνέχεια η έκδοση δεύτερου εντάλματος συμπεριλαμβάνοντας αυτή την φορά τρεις περιπτώσεις διάπραξης του παραπάνω αδικήματος⁸⁴.

⁸³ Sudan Tribune. Darfur rebels vow full ICC cooperation ahead of ruling on Bashir cas. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.sudantribune.com/spip.php?article30331>

⁸⁴ The International Criminal Court. Situation and Cases: Darfur. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/situations/situation%20icc%200205/Pages/situation%20icc-0205.aspx

9. Η ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΑΔΥΝΑΜΙΑΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ ΓΙΑ "ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΠΟΙΗΣΗ" ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η αδυναμία εξασφάλισης εκ μέρους των εθνικών δικαστηρίων της δίωξης των υπεύθυνων για βαρβαρότητες που απειλούν την ειρήνη, την ασφάλεια και την ευημερία της ανθρωπότητας, λόγω του επηρεασμού τους από την εγχώρια πολιτική, αποτέλεσε τον σημαντικότερο λόγο της ίδρυσης του μόνιμου θεσμού του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου. Ενός Δικαστηρίου που θα λειτουργούσε με μοναδικό στόχο την ουδέτερη και αμερόληπτη άσκηση των καθηκόντων του έχοντας ως βάση το όραμα "ο νόμος πάνω από την πολιτική" (Rodman, 2012:59).

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, χαρακτηρίστηκε από τους ιδρυτές και τους υποστηρικτές του ως μια κίνηση μετάβασης από την πολιτική στην εφαρμογή του νόμου. Σύμφωνα με τους τελευταίους, στην νέα αυτή κατάσταση τα κράτη θα έπαυαν να λειτουργούν στην σφαίρα της πολιτικής και στις ανισότητες που προκαλεί η εξουσία του ισχυρού και θα μετέβαιναν σε ένα νέο περιβάλλον που θα χαρακτηριζόταν από το δίκαιο και την ισότητα απέναντι στο νόμο (Nouwen and Werner, 2011:944). Με την αμιγώς δικαστική λειτουργία του Δικαστηρίου που υποτιμά την πολιτική παρουσιάζοντας την ως ένα ελάττωμα που πρέπει να εξαλειφτεί, τα ανεξάρτητα του όργανα θα ενεργούσαν με προκαθορισμένους κανόνες και αρχές, ανεπηρέαστα από πολιτικές διαπραγματεύσεις, πολιτικά ζητήματα και ασυλίες κυβερνώντων, δείχνοντας στις κυβερνήσεις ότι η *realpolitik* δεν είναι πλέον αποδεκτή. Δημιουργείται έτσι η βάση πάνω στην οποία οι φρικαλεότητες του πολέμου και οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανεξάρτητα των αιτιών που τις προκάλεσαν, θα αντιμετωπίζονται ως διεθνή εγκλήματα των οποίων οι δράστες και οι θύτες δεν θα χαρακτηρίζονται ως εχθροί και φίλοι του Δικαστηρίου αντίστοιχα, αλλά της ανθρωπότητας (Rodman, 2012:60).

Στο σημείο αυτό και πριν αποδειχθεί ότι οι εξαγγελίες, για λειτουργία του Δικαστηρίου στηριζόμενο αποκλειστικά στην δύναμη του νόμου, ήταν μια ουτοπία που στην πραγματικότητα ενίσχυσαν και αποτέλεσαν άλλοθι σε πολιτικές σκοπιμότητες επηρεάζοντας αρνητικά την επιτυχία του θεσμού ως προς τη σύλληψη και τιμωρία των εγκληματιών, πρέπει να αναφέρουμε μια σημαντική πτυχή του ρόλου της πολιτικής στη λειτουργία του Δικαστηρίου, για να γίνει εξ' αρχής κατανοητή η αδυναμία υλοποίησης του οράματος του για "περιθωριοποίηση" της πολιτικής.

Η πολιτική, που παρουσιάζεται ως κίνδυνος για την ανεξαρτησία του Δικαστηρίου, δεν είναι κάτι έξω από αυτό. Η ίδρυση του ήταν αποτέλεσμα μιας πολιτικής απόφασης, τα εγκλήματα που εκδικάζει σχετίζονται πολύ συχνά με την πολιτική, ενώ το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα της σχέσης του Δικαστηρίου με την πολιτική είναι ότι ένας από τους τρεις τρόπους έναρξης της εξέτασης μιας υπόθεσης είναι μετά από παραπομπή της από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών που είναι καθαρά μια πολιτική απόφαση. Επομένως, πριν ακόμη συνοψίσουμε τα συμπεράσματα από την μελέτη των καταστάσεων που ασχολήθηκε το Δικαστήριο γίνεται φανερό ότι η σωστή βάση πάνω στην οποία θα έπρεπε να στηρίζονται οι υποστηρικτές του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου δεν είναι ότι στόχος του θεσμού του είναι να αντικαταστήσει και να εξαλείψει τις πολιτικές αλλά να τις θεσπίσει.

9.1. Διαχωρισμός των εμπλεκομένων πλευρών σε "εχθρούς" και "φίλους" του Δικαστηρίου

Προσπαθώντας το Δικαστήριο να προστατεύσει τους "κοινούς δεσμούς" και να "ενώσει όλους τους λαούς" με την δίωξη των πιο σοβαρών διεθνών εγκλημάτων που σοκάρουν την συνείδηση της ανθρωπότητας⁸⁵, χρησιμοποιεί ένα λεξιλόγιο με το οποίο οι παραβάτες των καθολικών κανόνων χαρακτηρίζονται ως εχθροί της ανθρωπότητας, ενώ αυτοί που βοηθούν και συνεργάζονται με το Δικαστήριο για την επιτυχή επίτευξη των στόχων του ως φίλοι της ανθρωπότητας.

Σε αυτό το πνεύμα, η κυβέρνηση της Ουγκάντα χρησιμοποίησε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, προκειμένου να μετατρέψει τον LRA από δικό της εχθρό σε εχθρό της ανθρωπότητας, παρουσιάζοντας τον αγώνα της εναντίον των ανταρτών ως μία μάχη για το διεθνώς καλό και αποδίδοντας στον εαυτό της τον χαρακτηρισμό του υποστηρικτή των παγκόσμιων αξιών. Για τον σκοπό αυτό ακολούθησε την τακτική της αυτοπαραπομπής της "κατάστασης" της, κίνηση που χαρακτηρίστηκε ως δείγμα φιλίας και συνεργασίας με το Δικαστήριο και ενίσχυσε την νομιμότητα της χωρίς στην πραγματικότητα να βελτιώσει τις δικές τις πρακτικές δημοκρατικής διακυβέρνησης στιγματίζοντας ταυτόχρονα τον εχθρό της. Το αντίθετο ακριβώς συνέβη με την "κατάσταση" του Νταρφούρ μετά την παραπομπή της υπόθεσης στο Δικαστήριο από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών. Σε αυτή την

⁸⁵ Προοίμιο του Καταστατικού της Ρώμης

περίπτωση, η κυβέρνηση του Σουδάν ήταν αυτή που χαρακτηρίστηκε ως εχθρός της ανθρωπότητας λόγω της μη συνεργασίας της με το Δικαστήριο ενώ οι αντάρτες παρουσιάστηκαν ως φίλοι του καθώς φάνηκαν θερμοί υποστηρικτές της παρέμβασης του την οποία αντιλήφθηκαν ως ευκαιρία αποδυνάμωσης των αντιπάλων τους.

Και στις δύο περιπτώσεις που μελετήθηκαν, οι αντιμαχόμενες πλευρές χρησιμοποίησαν την παρέμβαση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου προκειμένου να στιγματίσουν τους αντιπάλους τους ως εχθρούς της ανθρωπότητας και να παρουσιάσουν τους εαυτούς τους ως φίλους του Δικαστηρίου και της Διεθνούς κοινότητας. Σε αυτή τη στρατηγική, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, ενθάρρυνε την διάκριση των εμπλεκόμενων σε εχθρούς και φίλους του χρησιμοποιώντας προκαθορισμένους κανόνες και αποδεικνύοντας ότι δεν είναι σε θέση να ξεφύγει από τη λογική της πολιτικής. Μιας πολιτικής που στην πραγματικότητα την ενίσχυσε με την δημιουργία μιας θεωρίας περί ουδετερότητας και αμεροληψίας στο τρόπο δράσης του (Nouwen and Werner, 2011:963). Με τον τρόπο αυτό, εξάγεται το ασφαλές συμπέρασμα ότι η παρουσιαζόμενη ως "χωρίς πολιτική" δράση του Δικαστηρίου έγινε ελκυστική σε πολιτικές ομάδες που ήθελαν να εξουδετερώσουν τους αντιπάλους τους.

Πέρα όμως από τον παραπάνω τρόπο λειτουργία του Δικαστηρίου υπάρχουν και άλλα δύο σημαντικά χαρακτηριστικά που καθιστούν τον θεσμό αυτό ακόμα πιο εξαρτημένο από την πολιτική. Το πρώτο είναι ότι το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο ενεργεί κατά τη διάρκεια των ένοπλων συγκρούσεων και το δεύτερο είναι η ανάγκη που υπάρχει για συνεργασία με το κράτος που αφορά η "κατάσταση".

9.1.1. Δράση κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων

Σε αντίθεση με τους προκατόχους του, δηλαδή τα ad hoc δικαστήρια, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο καλείται να ενεργήσει κατά τη διάρκεια συνεχιζόμενων ένοπλων συγκρούσεων. Θέτοντας ως πρώτο στόχο την σύλληψη και παραπομπή των κατηγορουμένων σε δική, βάζει σε δεύτερη μοίρα την προσπάθεια να τεθεί τέλος στις συγκρούσεις και στην επίτευξη της ειρήνης, αναγνωρίζοντας το τελευταίο ως ρόλο και καθήκον άλλων δρώντων. Ενεργώντας λοιπόν σε ένα πλαίσιο βίας, αστάθειας και ταραχών, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, αρνείται ότι είναι μέρος σε οποιαδήποτε ειρηνευτική διαπραγμάτευση και ενώ μέσω του Εισαγγελέα υπόσχεται να συνεργαστεί εποικοδομητικά με τους άλλους φορείς που εμπλέκονται στην επίλυση συγκρούσεων, ερμηνεύει την "ύπαρξη" του, ανεξάρτητα από πολιτικούς

προβληματισμούς και λειτουργεί με μόνο προσανατολισμό την δίωξη των κατηγορούμενων, καταλήγοντας να ενεργεί σε συνεργασία με τους "εχθρούς" των διωκόμενων⁸⁶.

9.1.2. Κρατική συνεργασία

Όπως τονίζεται από έγγραφο του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου, η επιλογή των υποθέσεων και των καταστάσεων που ασχολείται το Δικαστήριο, προκειμένου να επιβεβαιώσει την ρήση ότι λειτουργεί με γνώμονα το νόμο και το δίκαιο, διατηρώντας ουδέτερη στάση απέναντι προς όλες τις αντιμαχόμενες πλευρές, πρέπει να είναι ανεξάρτητη και ανεπηρέαστη από την πιθανότητα συνεργασίας των κρατών (Goldston, 2010:396-398). Η ιδέα αυτή, σε συνδυασμό α) με τις περιορισμένες δυνατότητες επιβολής του Δικαστηρίου σε σχέση με την εσωτερική έννομη τάξη, όπως το να χρησιμοποιήσει βία ή να επιβάλλει κυρώσεις, β) την προσπάθεια πραγματοποίησης της έρευνας με όσο το δυνατό χαμηλότερο κόστος⁸⁷ καθώς και γ) τα προβλήματα ως προς την ασφάλεια των εκπροσώπων του Δικαστηρίου στο Κράτος πραγματοποίησης της έρευνας (De Vos, 2013: 1009-1010), μετατρέπει την επιτυχή δίωξη των διωκόμενων σε μια αποστολή με ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό δυσκολίας. Ιδιαίτερα στην περίπτωση που οι κατηγορούμενοι διαθέτουν σημαντική ισχύ και οι αξιωματούχοι του Δικαστηρίου ή άλλοι εξωτερικοί παράγοντες είναι ανίκανοι ή απρόθυμοι αντίστοιχα, να τους νικήσουν ή τουλάχιστον να τους περιθωριοποιήσουν και να τους απομονώσουν, όπως στην περίπτωση του Νταρφούρ, κάνουν αναγκαία την αναζήτηση λύσης μέσω της διαδικασίας των διαπραγματεύσεων.

Επειδή όμως μια διαδικασία διαπραγματεύσεων με απώτερο σκοπό την επιτυχή δίωξη των κατηγορουμένων θα ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τις ιδρυτικές εξαγγελίες των εκπροσώπων του Δικαστηρίου, οι αξιωματούχοι του τελευταίου αναζητούν την στήριξη και την συνεργασία στους εχθρούς των διωκόμενων. Πράγματι, είτε στην περίπτωση των ανταρτών του LRA, είτε στην περίπτωση της κυβέρνησης του Σουδάν, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο παρουσίασε μια φιλική προσέγγιση στην κυβέρνηση της Ουγκάντα και στους αντάρτες του Νταρφούρ, ενισχύοντας τον διαχωρισμό των εμπλεκόμενων σε "εχθρούς" και "φίλους" του Δικαστηρίου και κατ' επέκταση της ανθρωπότητας.

⁸⁶ The International Criminal Court. The interests of justice. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/library/organs/otp/ICC-OTP-InterestsOfJustice.pdf

⁸⁷ "Light-touch"

10. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα οδηγούν στο ασφαλές συμπέρασμα ότι το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο δεν αποτελεί μια όαση αποκλειστικής κυριαρχίας του νόμου μέσα σε ένα παγκόσμιο πολιτικό περιβάλλον ούτε βέβαια και το γεγονός ότι η δράση του Δικαστηρίου τροφοδοτεί την διάκριση "φίλος" και "εχθρός" μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών και του ίδιου του θεσμού, σημαίνει ότι ενεργεί αποκλειστικά ως πολιτικό όργανο που παραβιάζει τους νόμους και τους διεθνούς κανόνες. Η ανάγκη εξεύρεσης του τρόπου λειτουργίας του Δικαστηρίου που θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητά του, μας κάνει να το αναζητήσουμε τη λύση ανάμεσα στις δύο παραπάνω ακραίες καταστάσεις.

Οι ενέργειες του Δικαστηρίου που θα επιφέρουν καλύτερο αποτέλεσμα ως προς την επίτευξη του στόχου του, που δεν είναι άλλος από την σύλληψη και παραπομπή των κατηγορουμένων, θα πρέπει να γίνονται αφού πρώτα αναγνωριστεί και κατανοηθεί το πολιτικό περιβάλλον της συγκεκριμένης κατάστασης που είναι να δράσει. Αυτό θα βοηθήσει στη συνέχεια τους αξιωματούχους του να εφαρμόσουν τον νόμο στο συγκεκριμένο πολιτικό περιβάλλον απορρίπτοντας τις απόλυτες ιδρυτικές διακηρύξεις των υπέρμαχών του Δικαστηρίου ότι το αντίθετο της πολιτικής είναι ο νόμος (Nouwen and Werner, 2011:965).

Όσο και κατανοητή να παρουσιάζεται η παραπάνω διαπίστωση, η εφαρμογή στην πράξη εκ μέρους του Δικαστηρίου απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή καθώς η κάθε "κατάσταση" είναι ιδιαίτερα περίπλοκη. Από ένα σύνολο παραγόντων που επηρεάζουν την δράση και την αποτελεσματικότητά του Δικαστηρίου οι σημαντικότεροι είναι (α) το περιβάλλον ένοπλων συγκρούσεων στο οποίο καλείται να δράσει, (β) η μη αποδοχή του από το σύνολο των κρατών και (γ) η μεροληπτική προσέγγιση της "κατάστασης" που οφείλεται στον τρόπο έναρξης της διαδικασίας ενασχόλησης του.

10.1. Ειρήνη και δικαιοσύνη

Η διεθνής κοινότητα δεν έχει την ευθύνη μόνο να τιμωρεί τους δράστες σοβαρών εγκλημάτων, αλλά και να προσπαθεί για τον τερματισμό των συγκρούσεων και την επίτευξη ειρήνης. Σε αυτό το πλαίσιο, και υπό τον φόβο το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο με την ποινικοποίηση και την δίωξη της μίας από τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές να υπονομεύσει την επίτευξη της ειρήνης (Sinclair, 2013:85), καλείται να συνεργαστεί με όλους τους φορείς που επιδιώκουν την επίλυση των συγκρούσεων συμμετέχοντας σε μια διαδικασία διαλόγου

και αμοιβαίας προσαρμογής (Rodman, 2012:64). Ακόμα και στην περίπτωση που οι διωκόμενοι διατηρούν σημαντική ισχύ και το Δικαστήριο σε συνεργασία με άλλους παράγοντες είναι ανίκανο να τους περιθωριοποιήσει, δεν θα πρέπει να αποκλειστεί η αναζήτηση μίας λύσης μέσω διαπραγματεύσεων (Licklider, 2008:378), όπως π.χ. παροχή αμνηστίας με αντάλλαγμα την επίτευξη της ειρήνης και την αποφυγή της διαιώνισης ένοπλων συγκρούσεων. Επομένως, γίνεται φανερό ότι το καθήκον του Δικαστηρίου για την υπεράσπιση του δικαίου και της τιμωρίας των δραστών δεν υποβαθμίζεται με την καθυστέρηση ή ακόμα και με τη μη πραγματοποίηση συλλήψεων προκειμένου να τερματισθεί η βία.

10.2. Ολότητα

Η ηθική και νομική εξουσία του Δικαστηρίου αντλείται από τον ισχυρισμό ότι εφαρμόζει παγκόσμιους κανόνες. Όμως ποια είναι η ισχύς αυτών των παγκόσμιων κανόνων όταν το πεδίο εφαρμογής τους περιορίζεται στα συμβαλλόμενα κράτη; Όπως έχει αποδειχθεί στην πράξη είναι αδύνατο το δικαστήριο να έχει μια επιτυχημένη καταδικαστική απόφαση όταν το άτομο για το οποίο έχουν απαγγελθεί κατηγορίες έχει υπηκοότητα κράτους που δεν έχει αποδεχθεί το καταστατικό της Ρώμης⁸⁸. Προκειμένου λοιπόν το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο να οικοδομήσει την ισχύ και την νομιμότητα του με την πάροδο του χρόνου θα πρέπει πέρα από την υποχρέωση για συνεργασία στην οποία υπόκεινται τα ήδη μέλη του να γίνει αποδεκτό από την ολότητα ή τουλάχιστον από την πλειονότητα των κρατών (Δασκαλοπούλου-Λιβαδά, 2013:279).

10.3. Αποφυγή προκαταλήψεων

Σημαντικό ρόλο για την αποτελεσματικότητα του Δικαστηρίου είναι ο τρόπος με τον οποίο ενεργοποιήθηκε η αρμοδιότητα του. Όπως διαπιστώθηκε τόσο στην περίπτωση της παραπομπής μιας "κατάστασης" από ένα κράτος που είναι μέρος του Καταστατικού⁸⁹, όσο και στην περίπτωση παραπομπής μετά από ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών⁹⁰, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο καλείται να ενεργήσει κατόπιν αποφάσεων που πιθανόν να κρύβουν πολιτικές σκοπιμότητες. Σε ένα τέτοιο περιβάλλον, η

⁸⁸ "Κατάσταση" Νταρφούρ

⁸⁹ "Κατάσταση" Ουγκάντα

⁹⁰ "Κατάσταση" Νταρφούρ

συνεργασία των αντιμαχόμενων πλευρών με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και η συμμόρφωση τους με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο δεν είναι εξασφαλισμένη, με αποτέλεσμα το Δικαστήριο να διαχωρίζει τους εμπλεκόμενους σε "εχθρούς" και "φίλους", διαδικασία η οποία εγείρει σημαντικά ερωτήματα σχετικά με την αμεροληψία της δικαιοσύνης .

Λύση σε αυτό τον προβληματισμό, μπορεί να δώσει η έναρξη μιας έρευνας κατόπιν πρωτοβουλίας του Εισαγγελέα. Θέτοντας πρότυπα για την αυτεπάγγελτη έρευνα "καταστάσεων", το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο θα καταφέρει να ξεπεράσει τα ζητήματα της επιλεκτικότητας⁹¹ και να ανταποκριθεί στην πρόκληση της "ουδέτερης" δικαιοσύνης, στοχεύοντας και στις δύο πλευρές μιας σύγκρουσης , συμπεριλαμβανομένων ακόμα και των κυβερνητικών αξιωματούχων, ενός συμβαλλόμενου κράτους⁹². Ίσως μόνο με αυτόν το τρόπο δράσης του Εισαγγελέα εξασφαλίζεται η απαίτηση ότι η δικαιοσύνη θα επικρατεί σε κάθε πολιτική απόφαση (Rodman, 2012:60).

⁹¹ Αν και είναι δύσκολο να δημιουργηθούν απολύτως αντικειμενικά κριτήρια όσον αφορά την επιλογή των καταστάσεων για έρευνα εκ μέρους της διεθνούς δικαιοσύνης, είναι αναγκαίο να προωθηθεί η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια τους. Αυτά τα κριτήρια που μπορεί να σχετίζονται με τους οικονομικούς πόρους προς διάθεση, το είδος των εγκλημάτων που θα ερευνηθούν, η πιθανότητα επηρεασμού από τα ισχυρά των ισχυρών κρατών κ.τ.λ, θα αποτελέσουν τη νέα σύλληψη της βαρύτητας που θα δίνει έμφαση σε διάφορους παράγοντες πέρα από τον αριθμό των θυμάτων (Hansen, 2012 :194-204).

⁹² Η υπόθεση της Κέννας αποτελεί το πρώτο παράδειγμα που ο Εισαγγελέας κίνησε την έρευνα χρησιμοποιώντας τις εξουσίες αυτεπάγγελα

11.ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κατά τη διάρκεια των πρώτων χρόνων από την ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και υπό την πίεση της απόδειξης ότι άξιζε η αναμονή τόσων δεκαετιών για την δημιουργία ενός μόνιμου διεθνούς δικαστηρίου που θα καθιστούσε δυνατή τη δίωξη προσώπων για εγκλήματα τέτοιου μεγέθους και τέτοιας σκληρότητας που ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα και συνταράσσουν την διεθνή συνείδηση, η εικόνα του Δικαστηρίου μόνο θετική δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί. Προσπαθώντας να καλύψει τις αδυναμίες των ad hoc δικαστηρίων που προηγήθηκαν αλλά και τους πολιτικούς συμβιβασμούς μεταξύ των κρατών που τελικά υπέγραψαν το Καταστατικό του, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο απέδειξε ότι δεν είναι κάτι διαφορετικό από τον κόσμο των επιρροών και των πολιτικών ισορροπιών εντός του οποίου λειτουργεί (Παπακριβόπουλος, 2014).

Με την πάροδο όμως των χρόνων και έχοντας πλέον συμπληρώσει σχεδόν δεκατέσσερα έτη από την σύσταση του, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο έχει βρει τον βηματισμό του. Είναι πλήρως λειτουργικό, έχει εκδώσει τις πρώτες του αποφάσεις και έχει αυξήσει εντυπωσιακά τον αριθμό των υποθέσεων που χειρίζεται. Έχει εκδώσει είκοσι εννέα (29) εντάλματα σύλληψης συνολικά εκ των οποίων έχουν εκτελεστεί τα δεκατέσσερα (14), ανεβάζοντας σημαντικά το ποσοστό επιτυχίας ως προς την αποτελεσματικότητα του σε σχέση με τις δύο "καταστάσεις" που μελετήσαμε, χωρίς ωστόσο να έχει καταφέρει να υλοποιήσει τις ιδρυτικές του διακηρύξεις.

Παρόλα αυτά, το Δικαστήριο συνεχίζει να αποτελεί το βασικό εκπρόσωπο της διεθνούς ποινικής δικαιοσύνης, που με την επιτυχή περαίωση των ερευνών του θα ενισχύσει το αίσθημα δικαιοσύνης και εμπιστοσύνης μιας κοινωνίας που αναρρώνει από θηριωδίες, αποτελώντας με την ύπαρξη του τροχοπέδη για τη μελλοντική διάπραξη παρόμοιων εγκλημάτων και απαραίτητο συντελεστή των προσπαθειών ανοικοδόμησης μεταπολεμικών κοινωνιών (Stomseth, 2009:87-88). Για το λόγο αυτό, επιβάλλεται όλα τα κράτη να είναι πρόθυμα να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια συνεργασίας με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, προκειμένου το τελευταίο να ξεπερνά όλα τα πιθανά εμπόδια που θα προκύπτουν κατά την λειτουργία του ώστε να επιτύχει ένα καλύτερο μέλλον για ολόκληρο τον κόσμο.

11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αλ Σαλέχ, Α. (2007), *"Σουδάν/Νταρφουρ : Το χρονικό μιας γενοκτονίας"*, Σύγχρονα Θέματα, 9, σ. 13-17

Δασκαλοπούλου – Λειβαδά, Φ. (2013), *Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα

Δούση, Ε. και Παπατόλιας, Α. (2004), *Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη

Κιούπης, Δ. (2000) , *"Η διεθνής ποινική έννομη τάξη στο προσκήνιο"*, Ποινικά Χρονικά 11, σ. 870-878.

Μαρούδα, Μ-Ντ. (2001), *Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία και η εξέλιξη του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου ιδίως όσον αφορά τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.

Παπαθεοδώρου, Θ. (1998), *"Το μόνιμο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο"*, Ποινική Δικαιοσύνη 10, σ. 1044-1048

Φαρσεδάκης, Ι. (2002), *"Η σχέση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου με τα εθνικά δικαστήρια"*, Ποινική Δικαιοσύνη 7, σ. 777-781

Χορτάτου, Κ. (1999), *Τα Ηνωμένα Έθνη και η ίδρυση Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου*, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.

Ξενόγλωσση

Arsanjani, M.H. (1999), *"The Rome Statute of the International Criminal Court"*, American Journal of International Law, 93 (1), p 22-43.

Branch, A. (2007), "*Uganda's Civil War and the Politics of ICC intervention*", *Ethics and International Affairs*, 21 (2), p. 179-198

Cryer, R. (2006), "*Sudan, Resolution 1593, and International Criminal Justice*", *Leiden Journal of International Law*, 19 (1), p. 195-222

De Vos, C. (2013), "*Investigating from Afar: The ICC's Evidence Problem*", *Leiden Journal of International Law*, 26 (4), p. 1009-1024

Hansen, T.(2012), "*The International Criminal Court in Kenya: three defining feature of a contested accountability process and their implications for the future of international justice*", *Australian Journal of Human Rights*, 18 (2), p. 187-217

Izama, A. (2009), "*Accomplice to Impunity? Rethinking the Political Strategy of the International Criminal Court in Central Africa*", *School of Advanced International Studies Review*, 29, p 51–60

Goldston, J. (2010), "*More Candor About Criteria: The Exercise of Discretion by the Prosecutor of the International Criminal Court*", *Journal of International Criminal Justice*, 8 (1), p. 383-406

Licklider, R. (2008), "*Ethical Advice: Conflict Management vs. Human Rights in Ending Civil Wars*.", *Journal of Human Rights*, 7 (4), p. 376-387

Nouwen, S. and Werner,W. (2011), "*Doing Justice to the Political: The International Criminal Court in Uganda and Sudan*", *European Journal of International Law*, 21 (4), p. 941-965

Pham,P., Vinck, P. and Stover,E.(2008), "*The Lord's Resistance Army and Forced Conscription in Northern Uganda*", *Human Rights Quarterly*, 30 , p. 404-411.

Peskin, V. (2009), "*Caution and Confrontation in the International Criminal Court's Pursuit of Accountability in Uganda and Sudan*", *Human Rights Quarterly*, 31(3), p. 655-691.

Quinn, J. (2009), "*Getting to Peace? Negotiating with the LRA in North Uganda*", Human Rights Review, 10(1), p. 55-71

Rodman, K. (2012), "*Why the ICC Should Operate Within Peace Process*", Ethics and International Affairs, 26 (1),p 59-71

Roper, S. and Barria, L.(2008), "*State Co-operation and International Criminal Court Bargaining Influence in the Arrest and the Surrender of Suspects*", Leiden Journal of International Law, 21 (2), p. 457-476

Sinclair, J. (2013), "*The International Criminal Court in Uganda*", Undergraduate Transitional Justice Review, 1 (5), p. 73-87

Souare, I. (2009), "*The International Criminal Court and African Conflicts: The Case of Uganda*", Review of African Political Economy 36 (121), p. 369-388

Stomseth, J. (2009), "*Justice on the Ground: Can International Criminal Courts Strengthen Domestic Rule of Law in Post-Conflict Societies?*". Hague Journal on the Rule of Law, 1, p. 87-97

Struett, M. (2012), "*Why the international Criminal Court Must Pretend to Ignore Politics*", Ethics and International Affairs, 26 (1),p 83-92

Van der Vyver, J. (2011), "*Prosecuting the President of Sudan: A dispute between the African Union and the International Criminal Court*", African Human Rights Law Journal, 11 (2), p. 683-698

Διαδικτυακοί Τόποι / Ιστοσελίδες

Αυγεροπουλος, Γ. (2009). Θάνατος στη γη των Φουρ. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.exandasdocumentaries.com/gr/documentaries/chronologically/2008-2009/88-death-in-the-land-of-the-fur> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ενημερωτικό σημείωμα σχετικά με την πολιτική κατάσταση και την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Σουδάν και το Νταρφούρ. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/696/696365/696365e1.pdf [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Λεμπρέν, Μ. (2009), "Εμφύλιος με το Στρατό του Κυρίου", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=4737> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Νιαώτη, Ι. (2009), "Διχάζει το ένταλμα της Χάγης", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=22950> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Παπακριβόπουλος, Β. (2014), "Πόσο αμερόληπτο είναι το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο;", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.avgi.gr> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Σεραφείμ, Σ. (2010), "Πρέπει να μάθεις για το Νταρφούρ", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.protagon.gr/epikairoτητα/kosmos/prepei-na-matheis-gia-to-ntarfour-2493000000> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Χαλκιαδάκη, Α. (2013), "Η συμπληρωματικότητα στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο: οι περιπτώσεις του Σουδάν και της Λιβύης", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://curia.gr/> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

African Union. *Decision on the meeting of African States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)(Doc. Assembly/AU/13(XIII))*. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://reliefweb.int/report/sudan/decision-meeting-african-states-parties-rome-statute-international-criminal-court> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

De Wall, A. (2004), "Who are the Darfurians? Arab and African Identities, Violence and External Engagement", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://conconflicts.ssrc.org/hornofafrica/dewaal/> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Essoungou, A-M. (2007), "*Η Ουγκάντα μεταξύ ειρήνης και δικαιοσύνης*", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://archives.monde-diplomatique.gr/spip.php?article58> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Irin, "*Uganda: Interview with President Yoweri Museveni*", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: www.irinnews.org/Report.aspx?ReportId=54853 [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Meron, T. (1997), "*Answering for War Crimes: Lessons from the Balkans*". Foreign Affairs. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.foreignaffairs.com/articles/1997-01-01/answering-war-crimes-lessons-balkans> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Newpos, "*Ουγκάντα : Παραδόθηκε διοικητής του στρατού Τζόζεφ Κόνι*", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://newpost.gr/kosmos/412278/oygkanta-paradothhke-dioikhths-toy-diabohtoy-tzozef-koni> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Oyug, P. (2014), "*Cooperation disputes between african states parties to Rome Statute and international Criminal Court* Is the end anywhere near?" [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://www.ufh.ac.za/speculumjuris/files/pdf/SJ1314FPO_yugi_version2.pdf [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Sterling, T. (2010), "*2 Sudanese war crimes suspects surrender to court*". Associated Press. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.genocidewatch.org/genocide/articlesongenocide.html> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

Sudan Tribune, "*Darfur rebels vow full ICC cooperation ahead of ruling on Bashir cas*", [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.sudantribune.com/spip.php?article30331> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

The International Criminal Court. The interests of justice. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/library/organs/otp/ICC-OTP-InterestsOfJustice.pdf [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

The International Criminal Court. Preliminary Examinations. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/comm%20and%20ref/Pages/communications%20and%20referrals.aspx [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

The International Criminal Court. Press Release. The Prosecutor of the ICC opens investigation in Darfur. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/2005/Pages/the%20prosecutor%20of%20the%20icc%20opens%20investigation%20in%20darfur.aspx [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

The International Criminal Court. Situation and Cases: Uganda. [online] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/situations/situation%20icc%200204/Pages/situation%20index.aspx [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

The International Criminal Court. Situation and Cases: Darfur. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/situations/situation%20icc%200205/Pages/situation%20icc-0205.aspx [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

The International Court of Justice. Cases: Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.icj-cij.org/docket/files/116/10455.pdf> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

United Nations. Treaty Collection. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-10&chapter=18&lang=en [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

United Nations .Treaty Collection .Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2078/volume-78-I-1021-English.pdf> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

United Nations. Security Council. Resolution 1593. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση:
<https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/85FEBD1A-29F8-4EC4-9566-48EDF55CC587/283244/N0529273.pdf> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]

United Nations. Security Council. Report of the International Commission of Inquiry on Darfur to the Secretary-General. [on line] Διαθέσιμο στη διεύθυνση:
<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Darfur%20S200560.pdf> [Πρόσβαση Αύγουστος 2015]